

Årsmelding 2015

For Oslo biskop og bispedømmeråd

Oslo 19.02.16 dokumentversjon til Oslo bispedømmeråd

1 LEDERS BERETNING

Hvordan være kirke i et flerkulturelt og livsønsåpent samfunn? Samfunnet er i endring og kirken er i omstilling. Det forestående skillet mellom staten og Den norske kirke, opphør av boplikten og nye arbeidstidsbestemmelser for prestene innebærer nye og betydelig endrede rammevilkår for kirkens liv og virke. Evangeliet kirken skal forkynne er det samme og må formidles inn i en ny tid: «*Jesus Kristus er i går og i dag den samme, ja, til evig tid.*» Her ligger vår felles utfordring som kirke. I Oslo bispedømme er det religiøse og kulturelle mangfoldet mer tydelig enn andre steder i landet. Dette er av betydning for menighetene og bispedømmets strategiske arbeid.

I bispedømmets strategiplan for 2015-2018 er **oppslutning om dåp** satsingsområde for hele perioden. Prosjektgrupper har arbeidet systematisk for å øke oppslutningen om dåp blant foreldre som er kirkemedlemmer. Nye tekster med presentasjon og invitasjon til dåp er lagt ut på menighetenes og bispedømmets hjemmesider. Kirkeforskning (KIFO) har på oppdrag fra Oslo bispedømme gjennomført en kvalitativ undersøkelse blant foreldre. Mange menigheter og medarbeidere har tatt tak i dåpsutfordringen. I Nordre Aker prosti gikk menighetene sammen om utgivelse av heftet «Med hjerte for Østkanten» og inviterte til den store dåpsfesten i kirkene under overskriften: "Vi holder festen – du er gjesten". Responser viste at flere i ulike aldre takket ja til invitasjonen.

Oppslutning om gudstjenesten viser en nedgang i 2015. Utover dette er oppslutningen om kirkelige handlinger relativt stabil. Medlemstallet holder seg også relativt stabilt på nivå 460.000, men den prosentvise andelen av befolkningen er synkende (55,75 %). **Kirkene i bispedømmet er flittig i bruk gjennom hele uken.** Telleuker er gjennomført med registrering av hvor mange som deltar i menighetens ulike aktiviteter i en gjennomsnittsuke. Resultatet i 2015 viste at i snitt var 4891 var innom kirkene i Asker, 6200 i Bærum og ?? i Oslo i løpet av en uke.

Deltagelsen ved **kirkevalget 2015** ble mer enn doblet i Oslo bispedømme sammenlignet med foregående valg. Menighetsråds- og bispedømmerådsvalget fikk en oppslutning på henholdsvis 13,4 % og 16 % av de stemmeberettigede. Til sammenligning var oppslutningen 8,1 % og 7,3% i 2011. For første gang ble det stilt to lister ved bispedømmerådsvalget – nominasjonskomitéens liste og Åpen folkekirke. Spørsmålet om kirkelig vigsel for likekjønnede og økt oppmerksomhet knyttet til bispedømmerådsvalget anses som viktigste årsak til den økte deltagelsen. Resultatet av valget gav Åpen folkekirke fem og nominasjonskomiteen to medlemmer i det nye bispedømmerådet.

Prestenes boplikt opphørte med virkning fra 1.september. Nye **arbeidstidsavtaler for prestene** implementeres fra 1.januar 2016. Tilsammen innebærer det **betydelig endrede rammevilkår for**

prestetjenesten. Korte frister og uavklarte vilkår knyttet til opphør av boplikten har for mange prester og deres familier representert en betydelig belastning gjennom året. Kommunene har stilt seg positive til at prestene kan kjøpe tjenesteboligen de bor i, men salget er fortsatt ikke effektivt. Innføring av nye arbeidstidsavtaler vil skape større likhet i arbeidsvilkårene for ansatte i Den norske kirke. Det vil også kunne bidra til større bevissthet om prestenes tidsbruk i tjenesten. Det gjenstår imidlertid å se om opphør av boplikten og nye arbeidstidsbestemmelser vil få konsekvenser for prestenes tilhørighet til soknet, prestetjenestens innhold og arbeidet i menighetene. Økonomisk har bispedømmet de siste årene hatt en stabil situasjon. De nye rammevilkårene for prestetjenesten har endret dette og gjort det nødvendig å redusere antall årsverk for å bringe budsjettet i balanse. Uavklarte forhold og korte frister har også representert et betydelig merarbeid for ansatte på bispedømmekontoret.

Tilstrømmingen av flyktninger har stått i fokus og engasjert oss som enkeltmennesker og kirke. Da den større tilstrømming startet i sommer, gikk Kampen menighet foran sammen med Grønland og Gamlebyen menighet. I løpet av høsten har mange menigheter etablert kontakt med asylmottak i sine nabolag. Oslo biskop og bispedømmeråd har i samarbeid med andre frivillige organisasjoner arbeidet med flyktningssituasjonen og kirkens rolle i møte den denne.

I Groruddalen er det satset spesielt på økt samarbeid med **migrantmenigheter** for å bidra til økt inkludering. Det er etablert forum for inkludering, mangfold og samarbeid, bønn for Groruddalen, flerkulturell gudstjeneste og ungdomsklubb. Et stort antall migrantmenigheter har leieavtaler med menigheter i Den norske kirke. Oslo biskop prioriterer **felleskirkelig arbeid** og kontakt med migrantmenigheter. Etter terrorhandlingene i Paris i januar og november ble det arrangert solidaritetsgudstjeneste og –konserter, og i samarbeid med den katolske kirke requiem messe i St.Olav katolske kirke.

Kirkelig dialogsenter er godt etablert som en sentral aktør innen dialogarbeidet. Nytt kurs i dialogisk menighet ble gjennomført på høsten. Nytt av året er etablering av Dialogpilotene. Prosjektet er et samarbeid mellom Human-Etisk Forbund, tre islamske menigheter og Kirkelig dialogsenter. Unge Voksne i aldersgruppen 18-27 år skal utdannes til dialogpiloter for elever på 10.trinn og i videregående skole.

Mot slutten av året fremmet det nye byrådet forslag om kutt i bevilgningen til **sykehjemsprestene.** Etter politisk påtrykk og omtale i media ble forslaget trukket. Ordningen med sykehjemsprester vil bli evaluert i året som kommer. Med fremveksten av nye helsehus ser Oslo bispedømmeråd behov for å utvide ordningen med sykehjemsprester og samtidig legge til rette for betjening av beboere med annet tros- og livssyn.

Oslo biskop har tilsynsansvar for **feltprestekorpset.** Også her ser vi endringer som følge av et livssynsåpent samfunn. I fjor ble en feltimam og en feltfilosof tilknyttet Feltprestekorpset som et prøveprosjekt. Ytterligere endringer vil komme i korpsets militære organisasjon for å dekke mangfoldet av livssyn i forsvaret. Oslo biskop vil sammen med feltprosten følge opp disse endringene. Mangfoldet vil kreve at vi som kirke tydeliggjør prestetjenestens genuine karakter og innhold i Forsvaret.

Oslo biskop innviet i september **ny døvekirke i Sandefjord** og godkjente i desember **hovedgudstjenesten på norsk tegnspråk.** Som første døve kvinne i Norden ble Lisa Lind ordinert til prestetjeneste. Med dette er viktige milepæler i Døvekirken nådd etter mange års arbeid. Videre er det i 2015 arbeidet systematisk med arbeidsmiljøet, inndeling i samarbeidsområder og menighetsgrenser, gudstjenesteforordning og ny bemanningsplan for døvekirken.

Arbeidet med **organisering av kirken i Oslo** i perioden 2012 – 2015 har redusert antall sokn fra 57 til 38 i Oslo fellesrådsområde. De siste endringene trådte i kraft 1.januar 2016 i Søndre Aker prosti. Særlig økonomien på fellesrådsiden i Oslo representerer en utfordring med tanke på bemanning og vedlikehold av kirker.

Majorstua+ er et arbeid for unge voksne i alderen 18- 30 år. Prosjektet, som har vært i drift i fire år, ble i 2015 evaluert av Diakonhjemmets høgskole. Evalueringen konkluderte med at prosjektet hadde oppnådd gode resultat til tross for en del uavklarte og krevende rammevilkår. Oslo bispedømmeråd og Kirkelig fellesråd i Oslo har vedtatt å videreføre Majorstua+ som fast drift.

Oslo biskop har gjennomført **visitas** i Sentrum- og St.Hanshaugen, Lambertseter og Ullern menigheter, samt dagsvisitas hos studentprestene og alle menighetene i Nordre Aker prosti. En stor glede var også **vigslingen av nye Nordstrand kirke** i august 2015.

Harald Hegstad
leder Oslo bispedømmeråd 2015

Ole Christian M. Kvarme
Oslo biskop

2 INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

Oslo bispedømme er Den norske kirkes bispedømme for kommunene Oslo, Bærum og Asker. Det regnes som et av kirkens fem opprinnelige bispedømmer og ble opprettet rundt 1070. Innen vårt bispedømme bor det 828.000 innbyggere og nærmere 56% av disse er medlemmer av Den norske kirke. Bispedømmet omfatter f.o.m. 1.1.2015 tre kommuner, fire fellesråd og 53 sokn. Videre er den landsdekkende døvekirken organisert som eget prosti under Oslo bispedømme.

De overordnede mål for Oslo biskop og Oslo bispedømme er gitt av departementet, Kirkemøtet og Kirkerådet. Visjonsdokumentet som ble vedtatt av Kirkemøtet 2014 er **Mer himmel på jord** og at kirken vitner i ord og gjerning om frelse, frihet og håp i Jesus Kristus ved å være bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende.

Oslo biskop, Oslo bispedømmeråd og stiftsdirektør utgjør ledelsen for Oslo bispedømme. Biskopen har det åndelige tilsyn med kirken i sitt bispedømme. Han er videre den øverste leder av prestetjenesten i bispedømmet og *sørger for den nødvendige samordning med de kirkelige rådernes virksomhet* (tjenestordning for biskoper §2). Ole Christian M. Kvarme har siden 2005 vært biskop i Oslo.

Oslo bispedømmeråd er det demokratiske organ som leder arbeidet i bispedømmet. Bispedømmerådets hovedoppgave ihht kirkeloven § 23 er å ha sin *oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene*. Rådet skal videre fremme *samarbeidet mellom de enkelte menighetsråd og andre lokale arbeidsgrupper innen bispedømmet*.

Stiftsdirektøren er daglig leder for bispedømmerådets virksomhet og leder for bispedømmekontoret og dets ansatte. Noen av biskopens oppgaver er delegert til stiftsdirektøren.

Ledelsen har i 2015 bestått av:

Bispedømmerådets leder: Harald Hegstad

Oslo biskop:
Stiftsdirektør:

Ole Christian M.Kvarme
Elise Sandnes

Nytt bispedømmeråd for fireårsperioden 2016 til 2019 ble konstituert 7.januar 2016. Gard Realf Sandaker-Nielsen ble valgt til bispedømmerådsleder og Harald Hegstad ble valgt til nestleder.

Oslo biskop og Oslo bispedømmeråd har felles administrasjon lokalisert i Oslo bispegård i Gamlebyen i Oslo. Gamlebyen har en tydelig kirkelig historie og var byens tyndepunkt helt frem til 1600-tallet. Ved bispekontoret er det ansatt 24 personer som i årsverk tilsier 19,7.

Nøkkeltall medlemmer m.v Oslo bispedømme				
Prosti	Årsverk Still.ramme	Sokn 2015	Kirkemedl* 31.12.2015	Innbyggere 2015
Domprostiet	20,8	8	70 275	144 950
Søndre Aker	22,8	10	76 936	136 544
Nordre Aker	13,5	5	47 811	93 232
Østre Aker	21,0	5	56 082	138 220
Vestre Aker	23,5	10	88 546	134 730
Bærum	21,5	10	81 668	120 685
Asker	10,8	5	40 344	59 571
Sum	133,9	53	461 662	827 932

**) Antall kirkemedlemmer og tilhørige*

Tallene ovenfor omfatter ikke døveprostitet. Døvemenighetene er Den norske kirkes menigheter for døve og sterkt hørselshemmede. Døvemenighetene utgjør et landsdekkende prosti under Oslo bispedømme.

Oslo biskop har videre tilsyn med feltprestene i feltprestkorpsset. Feltprestkorpsset har prester i tjeneste ved Forsvarets avdelinger både i inn- og utland.

Nøkkeltall kirkelige handlinger Oslo bispedømme				
	2012	2013	2014	2015
Antall døpte	4 001	3 793	3 694	3 485
Antall konfirmerte	3 169	3 019	3 221	3 159
Antall kirkelige vigslar	803	800	794	710
Antall kirkelige gravferder	4 357	3 998	3 842	3 969
Antall gudstjenester totalt	6 390	6 276	6 305	4 558
Antall gudstjenestedeltakere	627 578	606 686	634 191	584 393

Oslo bispedømme har som mål for perioden 2015-2018 at flere deltar i gudstjenestene og at flere søker dåp og trosopplæring. Tallen for 2015 viser fortsatt nedgang i dåpstall og gudstjenestedeltagelsen.

Utvikling medlemstall 2008-2015 Oslo bispedømme								
pr 31.12	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008

Oslo bd	461 552	465 677	467 316	467 613	467 283	468 690	470 376	478 342
% av befolkn	55,75 %	57,40 %	57,60 %	58,60 %	59,60 %	61,10 %	66,50 %	64,70 %

Medlemmer og tilhørige

Oslo bispedømmes medlemstall holder seg ganske stabilt på nivå 460.000. Andelen i befolkningen som er medlemmer i Den norske kirke har imidlertid vært synkende i mange år, fra 65 % i 2008 til 56 % i 2015. Nedgangen skyldes innvandring og en stadig mer flerkulturell befolkning, men er også forårsaket av utmeldinger og nedgang i dåp også blant kirkemedlemmer.

Nøkkeltall for årsregnskapet Oslo bispedømme

Hele 1000 kr *	2013	2014	2015
Antall årsverk			193,3
Hvorav årsverk presteskap			160,0
Samlet tildeling post 01 *	131 236	131 497	138 315
Utnyttelsesgrad post 01	103,3 %	103,5 %	100,7 %
Lønns- og driftsutg *	136 506	136 130	139 334
Lønnsandel av driftsutg	86,8 %	87,9 %	92,8 %

Tildelingen på brutto NOK 138,3m innbefatter tildelingen til kirkelig betjening for døveprostiet. Lønnsutgifter omfatter også sosiale kostnader. Antall årsverk omfatter også døveprostiet, der bispedømmerådet er arbeidsgiver også for diakoner, kateketer og trosopplærere. Vi viser ellers til årsregnskapet i del VI sammen med kommentarer.

3. ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Dette kapitlet i årsmeldingen rapporterer både mot resultatmålene fra Kirkerådet og mot de fire hovedmålene i bispedømmets Strategiplan 2015-2018. Delmålene i strategiplanen og tiltaksplanen for 2015 gir disposisjon av framstillingen.

3.1 Flere deltar i gudstjenesten og møter Gud i fellesskapet

Hovedmål:

Gudstjenesten gir et møte med Gud, fornyer troen, er en kilde til livsutfoldelse og en støtte i livets ulike faser og overganger.

Flere deltar i gudstjenesten og opplever den som et åpent og inkluderende fellesskap.

Strategiske mål fra Kirkerådet:

Strategiske mål:	Resultatmål	Nøkkelindikator
1. Flere deltar i gudstjenesten og opplever den som et åpent og inkluderende fellesskap	Oppslutningen om gudstjenesten øker	Gudstjenestedeltakelse
	Gudstjenestetilbudet holdes oppe	Gudstjenestefrekvens
	Flere velger kirkelig vigsel	Antall vigslar

	Oppslutning om kirkelig gravferd holdes oppe	Antall kirkelige gravferder
	Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet	Antall menigheter som inkluderer samisk språk i lokal gudstjenesteordning

Samlet vurdering og måloppnåelse

Det totale oppslutningen om gudstjenestene på søn- og helligdager har sunket betydelig for bispedømmet som helhet, mens den gjennomsnittlige deltakelsen på søn- og helligdagsgudstjenestene har en svak økning. Det er mindre variasjoner mellom prostiene, men nedgangen i Domprostiet er svært stor og vil bli fulgt opp. Ser vi på total deltakelse for **alle** gudstjenester, er det nedgang i gudstjenestetilbudet og dermed også i totalt deltakerantall. Antall deltakere på hver gudstjeneste viser imidlertid her en oppgang.

På grunn av soknesammenslåinger, nye forordninger og noen kirker tatt ut av bruk, er det en **nedgang i antall gudstjenester i bispedømmet**. Dette er en styrt utvikling over flere år. Vi har ikke oversikt over om det er disse prosessene som har ført til nedgangen, eller om årsakene er å finne andre steder. Det er grunn til å undersøke dette nærmere.

Trenden med **nedgang i kirkelige vigslar** har fortsatt også det siste året. Vi antar at noen av årsakene ligger i den generelle nedgangen i inngåtte ekteskap og flere muligheter for vigslar i inn- og utland. Samtidig ønsker vi å styrke den kirkelige medvirkningen blant annet ved å åpne opp også for andre vigselsteder.

Trenden med **nominell nedgang i kirkelige gravferder** har fortsatt. Blant annet ser vi av opplysninger fra noen av gravferdsbyråene at ca. 4 % velger såkalt livssynsnytral seremoni. Dette er en utvikling vi må se nærmere på.

Antall gudstjenester på samisk sentralt i bispedømmet holder seg stabilt. Det er imidlertid også holdt gudstjenester med samisk innslag i en av menighetene. Vi ønsker å opprettholde og styrke det samiske nærværet i bispedømmet så langt kapasiteten rekke.

Det er gjort et godt arbeid med **gudstjenesteliturgi på norsk tegnspråk** til bruk i Døvekirken. Vi ser fram til at denne blir implementert og tatt i bruk i døvemenighetene og støtter opp om arbeidet som fortsatt pågår fram til 2019.

Biskopens forordning av gudstjenester i prostiene handler om å gi rom for et godt lokalt gudstjenesteliv. Lokale stedeegne grunnordninger skal gi innhold og liv innenfor rammene. Kulturelle, diakonale og misjonale perspektiver må berike gudstjenesten. Samtidig må prestenes - og de andre ansattes – kompetanse styrkes og brukes. Målsettingen for Oslo bispedømme er at «Gudstjenesten gir et møte med Gud, fornyer troen, er en kilde til livsutfoldelse og en støtte i livets ulike faser og overganger.» **Dette er et mål å strekke seg etter og som gir retning for delmål og tiltak**. Selv om utfordringene er mange, gjøres det generelt mye godt arbeid rundt gudstjenester og kirkelige handlinger i bispedømmet.

3.1.1 Oppslutning om gudstjenestene

Antall gudstjenester på søn- og helligdager

År	Asker	Bærum	Dom- prostiet	Søndre Aker	Østre Aker	Nordre Aker	Vestre Aker	TOTALT
2015	297	625	629	668	541	335	659	3754
2014	308	618	772	681	538	382	688	3987
2013	323	547	907	702	563	425	705	4172
2012	324	595	728	698	637	404	658	4044
Endring 2012- 2015	-27	+30	-99	-30	-96	-69	+1	-290

Endringen 2012-2015 viser at det har vært en nedgang i antall gudstjenester på søn- og helligdager i bispedømmet, med unntak av Bærum prosti (+ 30) og Vestre Aker prosti (+1). Størst er nedgangen i Domprostiet (- 99) og Østre Aker prosti (-96). Nordre Aker feiret i 2015 69 færre gudstjenester enn i 2012.

Nedgangen i antall gudstjenester er i hovedsak en styrt utvikling. I perioden 2012 – 2015 er flere sokn i prostiene Østre Aker, Nordre Aker, Vestre Aker og Domprostiet slått sammen, noe som betyr at antall sokn i bispedømmet er redusert fra 72 til 53. Tre kirker (Bredtvet i Østre Aker og Markus og Gamlebyen i Domprostiet) er tatt ut av bruk – i tillegg til at det ikke lenger feires ordinære menighetsgudstjenester i Majorstuen kirke. Paulus kirke har siden 2014 vært stengt pga rehabilitering. Soknesammenslåingene har ført til endringer i antall forordnede gudstjenester. Det er lagt vekt på flere samarbeidsgudstjenester kirkene i mellom, samt et tettere samarbeid/fellesgudstjenester i forbindelse med andredager (jul, påske og pinse) og i ferieavviklingen om sommeren. Også sokn som ikke har blitt slått sammen med andre, har fått endringer i forordnede gudstjenester og feirer enkelte fellesgudstjenester. Blant annet kan dette være én av grunnene til nedgangen i antall gudstjenester på søn- og helligdager i Søndre Aker prosti. I tillegg kan det underliggende tallmaterialet inneholde noen feilmarginer. Arbeidet med justerte forordninger vil fortsette i 2016.

Gudstjenestedeltakelse på søn- og helligdager

År	Asker	Bærum	Domprosti	Søndre A	Østre A	Nordre A	Vestre A	TOTALT
2015	44 140	72 413	73 226	80 952	43 518	26 053	93 758	434 060
2014	47 997	75 458	94 284	77 823	45 843	28 217	88 181	457 803
2013	47 192	67 630	96 630	78 134	46 393	28 186	90 969	455 134
2012	51 652	77 980	91 227	79 641	48 326	29 024	92 741	470 591
2012- 2015	-7512	-5567	-18 001	+1311	-4808	-2 971	+1017	-36 531

Gjennomsnittlig deltagelse per gudstjeneste på søn- og helligdager

År	Asker	Bærum	Dom- prostiet	Søndre Aker	Østre Aker	Nordre Aker	Vestre Aker
2015	148,6	115,8	116,4	149,6	80,4	77,8	142,3
2014	155,8	122,1	122,1	114,3	85,2	73,9	128,2
2013	146,1	123,6	106,5	111,3	82,4	66,3	129,0

2012	159,2	131,0	125,3	114,1	75,9	71,8	140,9
Endring							
2012-2015	-10,8	-15,2	- 8,9	+35,5	+4,5	+6,0	+1,4

Antall gudstjenestedeltakere på søn- og helligdager har i perioden 2012-2015 gått ned med om lag 36 531 personer. Søndre og Vestre Aker prostier har imidlertid en økning i antall gudstjenestedeltakelse. Søndre Aker har økning i gudstjenestedeltakelse både totalt og gjennomsnittlig, selv om antall gudstjenester har gått ned. Tallene for de andre prostiene viser en nedgang, størst i Domprostiet med 18000. I Østre og Nordre Aker prostier synes nedgangen i antall gudstjenester å ha ført til en gjennomsnittlig økt deltakelse fra 2012 til 2014, mens det totale gudstjenestebesøket har gått ned i disse prostiene i denne perioden. Både Asker og Bærum har hatt en jevn nedgang i gudstjenestedeltakelsen de siste fire årene.

Gudstjenesteoppslutning med nattverd Oslo bispedømme

	Asker	Bærum	Domprosti	Søndre A	Østre A	Nordre A	Vestre A	TOTALT
2015	14 991	26 455	48 025	34 008	22 768	15 975	31 254	193 476
2014	14 430	29 065	73 160	38 567	22 298	16 445	35 582	229 547
2013	13 877	22 734	75 781	34 333	21 777	15 814	32 682	216 998
Endring								
2013-2015	+1114	+3721	-27 756	-325	+991	+161	-1428	-23 552
Prosent								
endring	+10,8	+16,4	-36,0	-1,0	+4,6	+1,0	-4,4	-10,8

Oppslutningen om nattverd er fortsatt økende i prostiene, særlig er dette merkbart i Asker og Bærum med en økning på henholdsvis 10,8 og 16,4 prosent. Også Østre og Nordre Aker kan notere en oppgang, mens Søndre og Vestre Aker har tilbakegang. **Størst er nedgangen i Domprostiet med hele 36,0 prosent**, noe som fører til at bispedømmet totalt står med en nedgang i nattverddeltakelse på 10,8 prosent.

Bærum prosti har økt med 30 flere gudstjenester i perioden 2012-2015. Dette har imidlertid ikke ført til økt totalt antall deltakere.

Gudstjenestedeltakelse totalt i bispedømmet

	Deltakere	Gudstjen	Ant/pr gt
2015	589 565	5 814	101,4
2014	634 191	6 305	101
2013	606 686	6 276	97
2012	627 578	6 390	98
2012-2015	-38 013	- 576	+ 3,4

Tabellen for gudstjenestedeltakelse totalt i bispedømmet inkluderer også tallene for gudstjenester utenom- søn og helligdager. Antall gudstjenester og antall deltakere totalt går ned, mens økningen i antall per gudstjeneste øker med 30 deltakere i perioden 2012-2015.

I 2015 var det 868 gudstjenester som ble feiret utenom søn- og helligdager, det vil blant annet si ulike kveldsgudstjenester, julaftensgudstjenester, skole- og barnehagegudstjenester. At dette er populære gudstjenester i nærmiljøet, viser en høy gjennomsnittlige deltakelse på disse gudstjenestene på 176. I tillegg feires det gudstjenester på institusjoner som blant annet sykehjem og fengsel.

Per i dag har vi ingen gode forklaringer på variasjonene i oppslutningen om gudstjenestene. Det blir imidlertid interessant å se hvordan færre gudstjenestesteder og færre gudstjenester på søn og helligdager vil virke inn på den totale gudstjenestedeltakelsen i bispedømmet på sikt. Vi har heller ikke bakgrunnsmateriale for å kunne si noe om betydningen av gudstjenestereformen når det gjelder oppslutning om gudstjenesten.

Gudstjenestene viser bare en del av virksomheten som skjer i kirker og menighetshus i løpet av en uke. Noen prostier gjennomfører «telleuker». For eksempel var opp under 5000 personer innom kirkehusene i Asker prosti til ulike aktiviteter i løpet av en uke i 2015. I Bærum var tilsvarende tall 6200. Dette supplerer bildet av søn- og helligdagskirken og bidrar til å gi en mer dekkende beskrivelse av menighetslivet i Oslo bispedømme.

3.1.1 Vigsler og gravferd

Kirkelige vigsler Oslo bispedømme

	Asker	Bærum	Domprosti	Søndre A	Østre A	Nordre A	Vestre A	TOTALT
2015	63	99	172	82	54	67	173	710
2014	72	105	266	80	45	64	162	794
2013	59	116	191	123	50	52	209	800

I 2015 ble det utført 84 færre vigsler enn i 2014. Det er en nedgang på 11,6 prosent sammenlignet med 2012. Asker, Østre og Nordre Aker kan vise til en økning i antall vigsler i perioden, mens det er nedgang i de andre prostiene. For øvrig varierer tallene innenfor perioden. Vi tolker den nominelle nedgangen som en del av den generelle nedgangen i inngåelse av ekteskap i samfunnet – i tillegg til at mange reiser utenlands. Åpningen for forsøk med vigsler utenfor kirkehusene er et tiltak for å imøtekomme ønsker fra mange og styrke kirkens medvirkning i ekteskapsinngåelsen. Vi har ikke oversikt over hvor mange forbønnshandlinger for borgerlig inngåtte ekteskap som er gjennomført.

Kirkelige gravferder i Oslo bispedømme

	Asker	Bærum	Domprosti	Søndre A	Østre A	Nordre A	Vestre A	TOTALT
2015	307	705	435	812	698	310	691	3 958
2014	258	743	357	757	718	302	707	3 842
2013	314	782	448	757	698	291	745	3 998

Antall kirkelige gravferd har gått ned fra i perioden 2012 – 2015 med ca. 400. Det utgjør en nedgang på 8,9 prosent. Det siste året viser imidlertid en liten oppgang. Variasjonene i de enkelte prostiene er små i perioden. Bærum har den største nedgangen med 9,8 prosent, mens Østre Aker prosti har den største økningen med 7,3 prosent. Det har vært en trend de siste årene at såkalte livssynsåpne seremonier er økende. I Oslo bispedømme er det ifølge gravferdsbyråene ca 4 prosent som etterspør og velger livssynsåpne seremonier. I tillegg kommer seremonier i regi av Human Etisk Forbund og ulike religionssamfunn.

Tiltak framover

Det er ønskelig å vurdere hvordan praksisen med ulike vigselsteder fungerer. Det synes å være behov for en kartlegging av endringen i gravferdspraksisen for å se om det er tiltak som bør settes inn for å opprettholde andelen kirkelig gravferd.

3.1.2 Døvekirken - liturgi på norsk tegnspråk

Døvekirken har norsk tegnspråk som menighetens språk og er organisert i et landsdekkende prosti. Preste-, diakon- og katekettjenesten ledes av Oslo biskop/bispedømmeråd ved døveprosten. Prostiets øvrige virksomhet ledes av Døvekirkenes fellestråd og kirkevergen. Det er døvemenigheter i Oslo, Vestfold og Telemark, Stavanger, Bergen, Ålesund, Trondheim og Tromsø. I tillegg feires døvegudstjenester i Kristiansand. I 2015 kunne Oslo biskop vigsle ny døvekirke i Sandefjord. Døvekirken utgir egen årsmelding fra døveprosten og Døvekirkenes fellestråd.

Ny liturgi

I løpet av de siste årene har Den norske kirke fått vedtatt nye liturgier for gudstjenesteliv og kirkelige handlinger. Det har vært et mål at tilsvarende materiale skulle utvikles på norsk tegnspråk for å få en oppdatert og kontekstualisert gudstjeneste som kommuniserer. Siden 2012 har en bredt sammensatt styringsgruppe bestående av representanter fra Kirkerådet, Språkrådet, høyskole/universitet (tegnspråklingvistisk kompetanse), Døvekirkenes fellestråd, Døveprostiet og Oslo biskop ivaretatt prosessen. Det ble opprettet undergrupper som har arbeidet konkret med liturgi og tekstutvalg.

I midten av desember 2015 godkjente biskopen ny liturgi på norsk tegnspråk som er forankret i den vedtatte Ordning for hovedgudstjenesten i Den norske kirke. Samtidig bygger den på Døvekirkens liturgi fra 1995 ved at gudstjenesteerfaringer gjennom de siste 20 årene setter sitt preg på utformingen. Dramaturgien i gudstjenesten tar utgangspunkt i det som fungerer i en døvekulturell sammenheng, blant ved bruk av røkelse, poesi og dans.

Tiltak framover

Menighetene i Døvekirken vil i løpet av vinteren 2016 arbeide med lokale grunnordninger utfra den godkjente liturgien og vil søke om biskopens godkjenning. Første påskedag 2016 vil ny liturgi offisielt bli tatt i bruk i gudstjenesten.

Styringsgruppen og arbeidsgruppen forsetter arbeidet med å utvikle liturgier for kirkelige handlinger og utvikle alternativer til gudstjenesteledd, bønner, salmer og poesier – i tillegg til at hele Bibelen etter hvert må bli tilgjengelig på norsk tegnspråk.

3.1.3 Samisk og kvensk gudstjenesteliv i Oslo

Det bor mange samer i Oslo bispedømme, men det gis ingen oversikt over hvilke menigheter som har samisktalende medlemmer. Siden tidlig på 1980-tallet har det vært tradisjon for noen sentrale gudstjenester i året, med markering av den samiske folkedagen 6. februar som et hovedpunkt. Dette gjøres i samarbeid med Samisk ressursutvalg (opprettet i 1998). I 2015 er det totalt gjennomført tre samiskspråklige gudstjenester i Oslo bispedømme. En av gudstjenestene ble på forespørsel fra Samisk hus holdt der. Den sørsamiske gudstjenesten ble holdt i den samisk barnehagen. Én menighet rapporterer om to gudstjenester med samisk innslag (jf SSB). I trosopplæringskursene i menighetene gis det informasjon om leirtilbud for samiske konfirmanter.

Kirkemøtet vedtok i 2011 Strategiplan for samisk kirkeliv, der ett av forslagene var opprettelse av samisk prestestilling for Sør-Norge. OBDR har hatt saken på planen i flere år, men ikke lykkes i å komme videre i konkret arbeid.

Det er gjennomført én kvensk gudstjeneste i samarbeid med Foreningen Qvæn Østland.

Tiltak framover

En vil kontakte Samisk kirkeråd og andre bispedømmer i Sør-Norge for vurdere muligheten for en bevilgning til samisk prest for Sør-Norge. Det planlegges fire samiske gudstjenester og én kvensk gudstjeneste i 2016.

3.1.4 Gudstjenestelivet

De fleste menighetene hadde en ny gjennomgang av sine lokale grunnordninger for gudstjenestefeiringen, med tilbakemelding fra biskopen, på slutten av 2014. Sammenslåtte sokn fikk frist til høsten 2015 for å kunne gjøre erfaringer og arbeide seg sammen. Noen sokn har frist til 2016.

Nordre Aker prosti, Vestre Aker prosti og Søndre Aker prosti mangler nye forordninger etter soknesammenslåingene i prostiene, mens det er gjort vedtak for Domprostiet. Østre Aker prosti må se om nylig vedtatt forordning fungerer etter intensjonen. Det settes ikke i gang et omfattende arbeid om ny forordning i Asker og Bærum nå. Biskopen forordner gudstjenester i bispedømmets sokn og beslutter hvor mange gudstjenester det skal holdes i den enkelte kirke eller annet gudstjenestested. Det betyr at Fellesrådet skal sørge for at det er kontor, kirketjener, eventuelt klokker som bidrar til gjennomføring av gudstjenesten (lovpålagt plikt). Forordnede gudstjenester regnes som et minimum. Menighetene står fritt til også å feire andre gudstjenester.

Store variasjoner i den liturgiske musikken har ført til ønske om innstramminger. Dette har vært tema i bispedømmets møter med kantorene og i høringsuttalelse til Kirkerådet før jul.

Det har vært fokus på hvordan synliggjøre misjonsprosjekter i gudstjenesten i ulike sammenhenger gjennom året. På innføringskurs for nye menighetsråd ble informasjonsmaterieill utarbeidet av Mellomkirkelig råd i samarbeid med Kirkens Nødhjelp og Samarbeid menighet og misjon (SMM) brukt, med konkrete innspill om hvordan globale perspektiver kan prege menighetslivet i praksis. Menighetene benytter seg i stor grad av materiale fra organisasjonene i forbindelse med Skaperverkets dag, Søndag for de forfulgte, Menneskerettighetessøndagen og Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Bispedømmets mål om å stimulere til bruk av relevant materiale i ny salmebok er ikke fulgt opp i tilstrekkelig grad.

Tiltak framover

Noen sokn vil arbeide med lokal grunnordning med tanke på biskopens godkjenning i 2016.

En vil i 2016 gjennomgå forordningene i prostiene med tanke på oppdateringer og tilpasninger og til ressurser i begge arbeidsgiverlinjene. Frist for dette arbeidet er satt til utgangen av 2016.

Vi vil fortsatt ha et fokus på de muligheter som ligger i det å benytte seg av globale ressurser og ha et globalt engasjement i gudstjenesten, og gi rom for varierte kunst- og kulturuttrykk.

3.1.6 Visitaser

Ordinære visitaser er arbeidskrevende både for lokalmenigheten, biskopen og administrasjonen. Dagsvisitase/-besøkene fungerer som lytteposter i krevende omstillingsprosesser, de er naturlig nok mindre organisatorisk omfattende. Tilbakemeldinger viser imidlertid at menighetene opplever det positivt å bli sett og lyttet til – samtidig som dette gir rom for å stanse opp og reflektere over egen virksomhet. Erfaringen er også at en visitas gjerne bidrar til å knytte nye kontakter og styrke eksisterende relasjoner mellom menighet og lokalsamfunn. Det er også viktig med god kontakt med fellestrådslinjen i forberedelse, gjennomføring og etterarbeid. Fra biskopens side er det særlig prosten som har ansvar for oppfølging av visitasen.

Noen gjennomførte tiltak

Det ble i 2015 gjennomført tre ordinær menighetsvisitaser: Sentrum og St. Hanshaugen sokn ved fungerende biskop Anne-May Grasaas, Lambertseter sokn og Ullern sokn ved biskop Ole Chr. M. Kvarme. Feltprestkorpset – Heimevernet - ble visitert over to dager våren 2015. Våren 2015 ble det også gjennomført dagsvisitase hos studentprestetjenesten. Dagsvisitaser ble gjennomført i følgende sammenslått sokn i Nordre Aker prosti: Torshov og Lilleborg sokn, Paulus og Sofienberg sokn og Sagene og Iladalen. Høsten 2015 var det dagsvisitase i Hasle og Sinsen menigheter.

Tiltak framover

I 2016 planlegges visitaser i Jar, Asker, Uranienborg og Manglerud sokn – i tillegg til døvemenigheten i Tromsø. Dagsvisitase til Bakkehaugen, Majorstuen og Vestre Aker sokn er lagt til januar.

3.2 Flere søker dåp og trosopplæring

Hovedmål:

Flere velger å la sine barne døpe. Alle dømte barn i alderen 0-18 år deltar i det helhetlige og systematiske trosopplæringstilbudet. Ungdom over 18 år og voksne har flere steder for utvikling av kristen kunnskap, tro og spiritualitet.

Strategiske mål fra Kirkerådet:

Stratgiske mål:	Resultatmål	Nøkkellindikator
2. Flere søker dåp og trosopplæring	Oppslutning om dåp øker	Andel dømte av tilhørende
	Omfanget i trosopplæringstilbudet øker	Gjennomsnittlig timetilbud i menighetene

	Oppslutning om trosopplæringstiltakene øker	Deltakerandel i utvalgte, landsomfattende tiltak
	Oppslutning om konfirmasjon holdes oppe	Konfirmerte av døpte 15-åringer

Samlet vurdering og måloppnåelse

Andel døpte av tilhørende har fortsatt å synke i bispedømmet som helhet – med en nedgang på vel 1,8 prosent fra 2014 til 2015. Bildet varierer imidlertid prostiene imellom. Størst prosentvis nedgang er det i Bærum, mens noen prostier har en forsiktig økning. Det er for tidlig å si noe om hvilken effekt satsingen på dåp vil få - med bevisstgjøring av tilsatte i kirken og informasjon ut i det offentlige rom. Vi regner med at resultatene vil kunne vise seg først om ett til to år.

Målet om økt opplæringstilbud er delvis nådd. En prosentvis nedgang kan delvis forklares med sammenslåing av sokn og delvis med uklarheter når det gjelder måten å telle tiltak på. 2015 var første året med alle prostier og menigheter inne i trosopplæringsreformen. Fortsatt gjenstår godkjenning av trosopplæringsplaner for Søndre Aker, Vestre Aker og Bærum prostier. Det betyr at mange menigheter fortsatt er i utviklingsfasen. En del «eldre» planer er i ferd med å revideres. Utfra en totalvurdering er vi tilfreds med status for tilbudet i trosopplæringen.

Målet om økt deltakerandel på nasjonale breddetiltak fra 2014 til 2015 er ikke nådd. Noe av dette kan skyldes antall døpte i målgruppen. I tillegg har noen menigheter endret tiltaket fra to til ett årskull. Generelt er det her mange feilkilder. Vi regner med at vi først i 2017 vil ha gode sammenlignbare tall.

Oppslutningen om konfirmasjon blant døpte 15-åringer er stabil og høy og ligger på 81 prosent for bispedømmet som helhet. Prosentandelen varierer mellom prostiene – med Søndre Aker prosti på topp med vel 90 prosent og Nordre Aker nederst med nær 60 prosent. Noen ungdommer velger å la seg døpe i konfirmasjonstiden – uten at vi har tall for det. Konfirmantarbeidet er høyt prioritert i alle menighetene, og det gjøres generelt et godt arbeid som får godt omdømme. Det viser den stabile oppslutningen.

Oslo bispedømme har som mål at unge voksne skal ha «flere steder for utvikling av kristen kunnskap, tro og spiritualitet». Et del av måloppnåelsen ligger i vedtaket i 2015 om fast drift av Majorstua+. Arbeidet med «18-30 år» og Ungdomsår 2016/2017 er tenkt som viktige bidrag mot målet.

3.2.1 Dåp

Oppslutning om dåp av tilhørende 2014-2015¹:

	2014			2015		
PROSTI	Dåp utført i soknet	Tilhørende 0-1 år	Døpte av tilhørende 0-1 år	Dåp utført i soknet	tilhørende 0 og 1 år	Døpte av tilhørende 0-1 år

¹ Kilde: Oslo bispedømmeråd. Tallene på døpte er innmeldt av menigheten via kirkelig årsstatistikk og er svar på spørsmålet: Hvor mange dåpshandlinger, barn og voksne, ble utført i soknet? Tilhørende 0-1-åringer er hentet fra Medlemsregisteret.

BÆRUM	652	766	85,00 %	619	848	72,99 %
ASKER	307	390	78,70 %	296	374	79,14 %
DOMPROSTIET	709	1342	52,83 %	589	1200	49,08 %
SØNDRE A	574	1077	53,29 %	540	1003	53,83 %
ØSTRE AKER	304	688	44,18 %	276	627	44,01 %
VESTRE AKER	841	1184	68,83 %	823	1168	70,46 %
NORDRE AKER	318	1178	26,99 %	292	1137	25,68 %
SUM	3705	6625	55,92 %	3435	6357	54,06 %

Statistikken viser en svak nedgang i prosentandelen døpte av tilhørende null til ett år i bispedømmet som helhet på 1,10 prosent. Bærum prosti står for den største nedgangen på 12 prosent, men ligger fortsatt i toppsjiktet når det gjelder dåp. Asker prosti ligger på topp, med tett under 80 prosent av foreldre som er medlemmer av kirken, som døper barna. I Oslo ligger Vestre Aker prosti øverst med vel 70 prosent. Nordre Aker prosti ligger på bunn med rundt 26 prosent. Med unntak av Østre Aker prosti viser de andre prostiene en svak økning i prosentandel dåp av tilhørende barn fra 2014 til 2015. Om oppgangen i disse prostiene skyldes økt fokus på dåp i bispedømmet, er det for tidlig å si noe om.

Dypdykk: Satsing på dåp i Oslo bispedømme

I løpet av de siste årene er det registrert en betydelig nedgang i antall dåp i Oslo bispedømme. I 2006 ble det registrert 4 797 dåpshandlinger i Oslo mot 3 485 registrerte dåp i 2015. Dette er en reduksjon på mer enn 1 300 dåp i løpet av 9 år. Oslo biskop og bispedømmeråd ønsker å snu denne utviklingen, og arbeidet med dåp og oppslutning om dåp ble derfor vedtatt som et satsingsområde for perioden 2014-2018. Et viktig tiltak var å etablere en prosjektgruppe/styringsgruppe med representanter fra begge arbeidsgiverlinjene og fra ulike «nivå». Gruppen skulle se saken fra ulike vinkler og fremme forslag til tiltak.

Noen gjennomførte tiltak

Prosjektgruppa startet arbeidet vinteren 2014 og leverte sin sluttrapport til Oslo bispedømmeråd i slutten av november 2015. Prosjektgruppa oppnevnte to undergrupper: en *tekstgruppe* som arbeidet med tekster om dåp til nettsider og brev (sommer 2014 til sommer 2015) og en *mediegruppe* som arbeider med informasjon om dåp i det offentlige rom (sommer 2015 til sommer 2016). Noen viktige prinsipper har ligget til grunn for arbeidet: Det skal være lett å finne fram til informasjon om dåp. Informasjonen skal være åpen og inviterende og gå fra det enkle og åpne til det mer substansielle. Det skal være lett å bestille dåp og få det tidspunktet en ønsker. Det må legges opp til gode møter, der menighetene møter dåpsfamilien på en ryddig og god måte. Dåpsgudstjenesten må bli en god opplevelse, og menighetsråd, stab og frivillige må ha eierskap til og ansvar for dåpspraksisen. Som utgangspunkt for tiltakene er det lagt vekt på å hente inn systematisk faktakunnskap. Det ble gjort avtale med KIFO (Institutt for kirke- og livssynsforskning) om en undersøkelse rettet inn på situasjonen i Oslo bispedømme med spørsmålsstillingen: Hvordan begrunner og forklarer foreldre valget om å døpe eller ikke døpe barnet i Den norske kirke? I mai 2015 utkom *KIFO Rapport 2015:2 Når det rokkes ved tradisjon og tilhørighet. Nedgang i oppslutning om dåp i Oslo bispedømme*. Rapporten ble presentert på *fagdager for prestene* i bispedømmet i juni 2015 som også hadde dåp som tema.

Denne rapporten gir et grundig dypdykk i utviklingen av dåp i bispedømmet. Kort oppsummert peker rapporten på følgende årsaker til hvorfor noen kirkemedlemmer velger å ikke døpe sine barn:

- Foreldre som har valgt bort dåp er noe yngre enn de som døper, de bor oftere i by, har høyere utdanningsnivå og er gjerne i fulltidsarbeid. Sosioøkonomiske og demografiske forhold spiller altså en rolle for hvorvidt medlemmer velger å døpe eller ei.
- Disse foreldrene har et mer distansert forhold til kirken selv om få av dem vurderer å melde seg ut. De vil bruke kirken ved behov, men kjenner ikke på noen forpliktelser overfor kirken.
- Mange foreldre lever i tverreligiøse parforhold. Det er en viss trend for at det er den som ikke vil døpe/ikke har et forhold til kirken som vinner diskusjonen om dåp eller ikke.
- Foreldre oppgir dåpsteologi (Guds barn og innlemmelse i kirken), kirkens medlemsregister, homofilisprøsmålet og konservative kristne miljøer som konkrete saker som gjør at de ikke vil døpe/melde barna inn i kirken.
- Foreldre som velger bort dåp understreker barnas egen rett til å velge tro og livssyn. De skal ikke «tvangsinnmeldes» i et kirkesamfunn: «Kirkemedlemskap skal ikke arves, det skal velges.»
- Mange foreldre vil gjerne legge til rette for at barna kan delta i kirkelige aktiviteter, selv om de ikke er døpt.

Rapporten bekrefter at spørsmål omkring dåp er sammensatt og handler vel så mye om menneskers forhold til kirken og religiøse institusjoner som helhet, som om valg av dåp mer isolert. Rapporten har vært et viktig bakgrunnsmateriale i vurderingene rundt kommunikasjon med mennesker som vurderer dåp.

I samarbeid med IKO-Forlaget og forfatter Sjur Isaksen er heftet «Med et nyfødt barn i våre hender» oppdatert og revidert. Ny utgave fikk titelen «*Fokus: DÅP. Et samtalehefte om menighetenes dåpsarbeid*» (mars 2015). Med midler fra blant andre Tilleggsgavefondet ble heftet kjøpt inn og delt ut til menighetsstaber og menighetsråd med tanke på samtaler og bevisstgjøring om dåp og dåpspraksis.

I samarbeid med Voksen menighet er det utarbeidet et *spørreskjema for questback* som gir menighetene er verktøy for tilbakemelding fra dåpsfamiliene om hvordan de har opplevd møtet med kirken – med tanke på bedre rutiner og praksis.

Kirketorget i Oslo har gått gjennom interne rutiner og rutiner knyttet til kontakt med menighetene. Dette resulterte i vurdering og fornyelse av informasjonsbrev som sendes foreldrene etter mottatt fødselsmelding, fokus på antall dåp i en gudstjeneste og eventuell tanke om begrensning og tidspunkt for kontakt fra prest til dåpsforeldre også når det gjelder tidspunkt for dåpsamtale.

I slutten av april ble en rekke prester, undervisningstilsatte og proster invitert til *konsultasjon om dåpsamtalen*. Ulike praksiser, slik som gruppesamtale og individuell samtale, ble faglig og praktisk begrunnet – uten anbefaling av en bestemt form. Samtalen understreket heller betydningen av å være bevisst på metoden en velger.

Det er komment mange signaler om at *dåpsliturgien* er for lang og dramaturgisk uheldig. Flere menigheter har ønsket å bruke gammel dåpsliturgi, mens menigheter i Vestre Aker prosti i løpet av 2015 fikk anledning til å prøve ut en forkortet versjon. På bakgrunn av signalene som har kommet, har Kirkerådet arbeidet med en revisjon av dåpsliturgi. Et utkast ble sendt på høring på slutten av året, der Oslo biskop og bispedømmeråd avga uttalelse.

Tiltak framover

Selv om prosjektgruppa – og også tekstgruppa – har avsluttet sine funksjonstider, følger mediestrategigruppa og administrasjonen ved bispedømmekontoret fortsatt opp dåp som satsingsområde. I januar 2016 ble de nye dåpstekstene for nettsider og brev gjort tilgjengelige for menighetene. Tekstene legges ut på bispedømmets nye nettsider i løpet av vinteren. Det legges opp til to fagsamlinger/frokostmøtet om dåpsteologi og mediestrategi. Det planlegges evaluering av bruken av *Fokus: DÅP* i menighetene. Konsultasjonen om dåpssamtalen vil følges opp av et refleksjonsnotat til bruk i menighetene. Questback-verktøyet vil bli gjort tilgjengelig. Mediegruppa arbeider videre med tiltak som synliggjør dåp i det offentlige rom våren 2016 – i tillegg til kronikker og annet artikkelstoff.

3.2.2 Trosopplæring 0-18 år

Oppslutning om trosopplæringstiltakene²

	2015			2014			2013			2012		
	Døpte i målgruppe	Deltakere	Prosent	Døpte i målgruppe	Deltakere	Prosent	Døpte i målgruppe	Deltakere	Prosent	Døpte i målgruppe	Deltakere	Prosent
Dåpssamtale	1803	1598	89 %	1 839	1 664	*97%	1565	1546	99 %	1 658	1 476	89 %
4 årsbok	1269	406	32 %	1 362	439	32 %	1068	371	35 %	1 201	336	28 %
6 år	1385	277	20 %	1 298	263	20 %	1133	209	18 %	1 536	327	21 %
Tåmagenthelg	1890	289	15 %	1800	301	17 %	1508	241	16 %	952	125	13 %
LysVåken	2047	329	16 %	2 263*	379	17 %	1567	343	22 %	2 043	295	14 %
Konfirmasjon	1295	973	75 %	1 389	935	67 %	1120	770	69 %	1 100	802	73 %
Etter Konfirmasjon	1817	495	27 %	2 847	663	*29%	1495	352	25 %	2 261	376	17 %
TOTALT	11506	4367	37,90 %	12 798	4 644	*39,8%	9456	3832	40,5 %	10 751	3 737	34,70 %

Tabellen gir en oversikt over oppslutning fra 2012 til 2015 om de utvalgte tiltakene det måles på i trosopplæringsreformen i soknene som har fått godkjent plan. Det vil si at «døpte i målgruppen» på sikt vil øke, fordi det blir flere og flere menigheter som får godkjent plan. I 2012 var det kun menigheter i to prostier det ble målt på. I 2013 var det tre, og i 2014 og 2015 var det fire. Det er kun to nye sokn som fikk godkjent plan i 2015 (utsatt innlevering fra 2014). Oslo bispedømme har de tre mest folkerike prostiene igjen til godkjenning. Planene i menighetene i Søndre Aker vil godkjennes i 2016, i 2017 for Bærum og Vestre Aker. Etter avtale med Kirkerådet vil ikke Døveprostiet være en del av statistikken (de har ikke eget medlemsregister), men de vil fortsatt rapportere på sine deltakere og arbeidet med å nå bredden.

Ettersom årskullene er varierende, vil ikke antall døpte i målgruppen nødvendigvis øke for hvert år. I tallene fra 2012 til 2014 er det dessuten en del feilkilder. Disse elimineres i større grad ved at nytt verktøy er koblet direkte til medlemsregisteret. Først fra årsrapportering 2017 vil vi ha det samme tallgrunnlaget fra år til år og kan se lengre linjer i oppslutningen i de enkelte sokn. Først da vil årskullet som måles på for eksempel fireårsbok, finnes igjen to år senere i seksårstiltak. Da kan vi si noe om oppslutning fra samme årskull over tid.

² I tabellen for 2014 er det noen tall med * som står i rødt. Dette er prosentener som ble korrigert etter opprydding jf rapport for 2014.

Tiltaket «dåpssamtale» har gått ned åtte prosentpoeng, trolig på grunn av opprydding i rapporteringen på «dåp» og «dåpssamtale». Tidligere har en del hatt dåp og dåpssamtale som fellestiltak. Menighetene har fått beskjed om å rapportere på gjennomførte dåpssamtaler, noe mange har opplevd vanskelig å telle. Fra nå av hentes tallet på antall døde fra medlemsregisteret, slik at dåpssamtalene telles opp mot dette tallet.

Fireårsbok har den samme prosenten som i 2014 – 32 prosent. Antall døde i målgruppen har gått ned med 93 personer selv om det er kommet inn to nye sokn, mens antall *deltakere* har gått ned med 33 deltakere. Mange menigheter rapporterer om at de har forsøkt å styrke innholdet i «fireårsbok» ved å ha et involverende opplegg før utdelingsgudstjenesten. «Seksårsbok» har også samme prosent i oppslutning som i fjor, 20 prosent. Her er det et større årskull i 2015 enn i 2014, og antall deltakere har gått opp med 14. Tiltaket «tårnagentene» har gått ned med to prosentpoeng, noe som kan skyldes avlysning i én menighet. Antall deltakere har gått ned med 12 totalt. Tiltaket «LysVåken» har gått ned ett prosentpoeng fra 2014 til 2015. Utfra tabellen økte antall døde i målgruppen for LysVåken fra 1567 i 2013 til 2263 i 2014. Likevel er det kun 36 «nye» deltakere. Dette gjør at deltakelsen synker med fem prosentpoeng fra 2013 til 2014. Hovedgrunnen til dette er at mange menigheter inviterer flere årskull til LysVåken (10 til 12 år). En av begrunnelsene for endringen fra 2014 til 2015 kan skyldes at antall døde i målgruppen har gått ned med 216. En årsak kan være at noen menigheter har endret tiltaket til kun å gjelde ett, og ikke to, årskull.

Som man vil se, er tallene og prosenten på tiltaket «konfirmasjon» ikke det samme som i tabellen under punktet konfirmasjon. Det skyldes at man der har med *alle* menighetene. I tiltaket «etter konfirmasjon» ble det i oppstarten målt på mange typer tiltak, alt fra ledertrening til gudstjenester. Disse hadde gjerne målgruppe 15 til 18 år. Derfor ser man at målgruppetalet endrer seg veldig fra år til år. I 2015 har menighetene vært mer konsekvente med å huke av på tiltak «etter konfirmasjon som det skal rapporteres på» på mer like tiltak, dvs ledertrening og konfirmantreunion. Tallene fra Kirkerådet på «Etter konfirmasjon» i 2014 er nå 3014 døde i målgruppen og 696 deltakere, noe som utgjør 23 prosent. I 2014 ble det imidlertid oppgitt et lavere antall i målgruppen, noe som da viste en oppslutning på 29 prosent.

Omfanget i trosopplæringstilbudet ³

	Antall timer planlagt (i aktiv plan)	Gj.snittlig antall timer planlagt (i aktiv plan)	Antall timer gjennomført	Antall timer i gjennomsnitt	Antall timer i gjennomsnitt 2014	Endring 2014 – 2015 (timer)
Oslo	6263	272,3	5446	236,8	242,8	-6,1

Fra 2014 til 2015 har antall gjennomførte timer gått fra 242,8 til 236,8. Dette er en nedgang på 6 prosent og skyldes blant annet sammenslåing av sokn. Etter avklaring nasjonalt skal alle planene inneholde tiltakene dåp og dåpssamtale. Man rapporterer imidlertid ikke på dåp, fordi det gjøres i etatstatistikken. Dermed ser det ut som man har gjennomført færre tiltak.

³ Kilde: Menighetenes rapportering i «Planverktøy for trosopplæring». Tabellen inneholder antall timer trosopplæring i sokn i driftsfase, som har godkjent plan. Det samlede gjennomsnittet er gjennomførte timer delt på antall godkjente planer. Planlagte timer i aktive planer er tatt med til sammenlikning. Kolonnen til høyre viser endring i gjennomsnittlig antall timer fra 2014 til 2015.

Noen gjennomførte tiltak

Tilbakemeldingen fra menighetene på nytt planverktøy i 2015, har vært positive. For å sikre at alle trosopplæringsansatte/-ansvarlige har godt kjennskap til planverktøyet, ble det avholdt seks halvdagskurs fra mai til november. Det er i tillegg arrangert noen enkeltkurs for nyansatte og andre. Det er gjennomført to innføringskurs for menigheter som kom inn i reformen i 2014. Det er avholdt plansamlinger for Bærum, Vestre og Søndre Aker prostier og planrevideringsmøter/-kurs for menighetene som kom inn i reformen i 2008 og 2009.

Tiltak framover

De menighetene som kom inn i reformen i 2008/09 (Nordre Aker, Østre Aker og Asker prostier) er i gang med revidering av de vedtatte lokale trosopplæringsplanene. Dette arbeidet vil følges opp gjennom hele 2016, og man tar sikte på at alle har en nyrevidert plan innen mars 2017. Noen av menighetene er godt i gang og vil avslutte dette arbeidet innen sommeren 2016.

For Oslo bispedømmes del er det tre prostiområder som gjenstår før alle menigheter har en godkjent plan. Menighetene i Søndre Aker prosti leverer plan for godkjenning i løpet av 2016. Bærum og Vestre Aker prostier skal levere plan våren 2017. Disse blir fulgt tett opp fra bispedømmekontoret i 2016.

3.2.3 Konfirmasjon

Konfirmerte av døpte 15-åringer

2014				2015		
PROSTI	Konfirmerte	Medlemmer 15 år	Prosent	Konfirmerte	Medlemmer 15 år	Prosent
BÆRUM	904	1069	84,50 %	881	1030	85,53 %
ASKER	442	577	76,60 %	436	547	79,70 %
DOMRPROSTIET	183	211	86,70 %	134	204	65,68 %
SØNDRE A	609	765	79,60 %	619	694	89,19 %
ØSTRE AKER	297	443	67,00 %	270	421	64,13 %
VESTRE AKER	707	813	87,00 %	746	884	84,38 %
NORDRE AKER	79	92	85,00 %	73	123	59,34 %
SUM	3221	3970	81,00 %	3159	3903	80,93 %

Som tabellen over viser, er konfirmantprosenten i forhold til antall 15 årige medlemmer stabil fra 2014 til 2015. Søndre Aker ligger øverst med en konfirmasjonsprosent i 2015 av døpte 15 åringer på nær 90. Like etter følger Bærum, Vestre Aker og Asker. Lavest ligger Nordre Aker prosti med nær 60 prosent. Vi har ikke svar på hvorfor døpte 15 åringer lar være å delta i konfirmasjon i Nordre og Østre Aker prostier og i Domprostiet. Det kunne være interessant å undersøke hvor mye sosiologiske og kulturelle årsaker spiller inn. Antall konfirmanter har imidlertid holdt seg på samme nivå over flere år, for eksempel ble 3 128 konfirmert i 2011 sammenlignet med 3 159 i 2015.

Konfirmantarbeidet er høyt prioritert i alle menighetene i bispedømmet. I tiltaksplanen for 2015 er det en målsetting at konfirmasjonstiden skal gi næring til tro og liv. Dette gjøres på mange måter. Fokus på innhold og leir er viktig, og de fleste har nå høstkonfirmanter. Det at man har økt fokus på kvalitet, og at ungdommene har andre tilbud, gjør at ungdommene får et reelt valg. Det bevisstgjør

dem i forhold til kirke og tro. Mange velger konfirmasjon selv om de ikke er døpt som barn. Nå som alle menighetene er inne i trosopplæringsreformen, har vi et økt fokus på innhold og læringsforståelse i konfirmanttiden i forbindelse med veiledning og godkjenning av trosopplæringsplaner. Bispedømmet har også i flere år satset på informasjon gjennom den årlige konfirmantbrosjyren. I de menighetene som har konfirmantkull på over 100 konfirmanter, går det mye tid til administrasjon av disse, noe som gjør at man må prioritere vekk andre oppgaver

Tiltak framover

I Oslo bispedømme er det viktig styrke menighetene til å gi konfirmanter med særlige behov et likeverdig konfirmasjonstilbud. Man vil også fortsette med å bidra til god informasjon om konfirmasjon gjennom brosjyremateriell og oppdaterte hjemmesider.

3.2.4 Ungdom og voksne

Oppslutning om gudstjenester i noen «ungdomskirker»⁴

Sted	Majorstua+	Oslo bispedømme	Storsalen	F2	Jakobskirken	Studentmenigheten
2012	105,4	98	158	29	47	42
2013	104,2	97	166	37	40	50
2014	102	101	174	35,9	44	33,4

Det er et uttalt mål i Oslo bispedømme at unge voksne 18-30 år skal ha et relevant og nærværende tilbud fra kirken. Majorstua+ har vært et prioritert forsøksiltak siden 2011. Våren 2015 gjennomførte Diakonhjemmets høgskole en evaluering av Majorstua+ på oppdrag fra Kirkelig fellesråd i Oslo og Oslo bispedømmeråd. I rapporten ble det framhevet at man hadde oppnådd svært mye på kort tid og under noe vanskelige organisatoriske forhold.

Tall som ble innhentet i forbindelse med evalueringen, viser at gudstjenestene i Majorstua+ har en stabil oppslutning på over 100. Dette er høyere oppslutning enn snittet for gudstjenestedeltakelse i kirkene i Oslo. Med unntak av Storsalen, som samler flere enn Majorstua+, er det vesentlig høyere gudstjenestedeltakelse i Majorstua+ enn på steder det er naturlig å sammenligne med.

I kjølvannet av evalueringen gikk det en prosess i begge arbeidsgiverlinjene som førte til vedtak om at Majorstua+ skulle gå over i fast drift fra 01.01.2016.

Noen gjennomførte tiltak

Biskopen gjennomførte i april en *dagsvisitas hos studentprestetjenesten*. Visitasdagen satte fokus på en viktig tjeneste i kirken og gav innblikk i en variert, omfattende og verdsett tjeneste både blant studenter, administrasjon og ledelse. Den viste at prestetjenesten ved universitet og høyskole krever både klokskap, spesialkompetanse og god kjennskap til miljøet en er en del av. Tjenesten krever åpenhet for og evne til å møte og engasjere seg i tros- og livssynsmangfoldet, samtidig som en også må være tydelig prest og formidler av evangeliet.

⁴ Tall hentet fra Diakonhjemmets evaluering av Majorstua+

I forbindelse med det planlagte *Ungdomstinget 2015 (UT15)* ble det gjennomført en fagsamling for ungdomsarbeidere i samarbeid med Det teologiske menighetsfakultet. Denne hadde en ganske god oppslutning, og tema var «Rekruttering til frivillighet». Beklageligvis var det svært lav påmelding til selve UT15, selv etter iherdige forsøk på rekruttering. UT15 ble da utsatt til januar 2016 og Ungdomsrådet arbeidet resten av året med promotering og oppfølging av menighetene med tanke på rekruttering. UT16 ble dermed gjennomført med tilstrekkelig oppslutning.

Tiltak framover

Fra juni 2016 til juni 2017 blir det gjennomføres et *ungdomsår i Oslo bispedømme*. Planlegging startet november 2015. I forbindelse med dette vil Fagdag 2016 for alle i vigslede stillinger i bispedømmet ha fokus på ungdom med temaet NÅDE. Foruten satsning på UT16 og UT17 vil Oslo bispedømme være samarbeidspartner med Norges KFUK-KFUM i Spekterfestivalen som arrangeres på Kalvøya i juni begge år.

Det er satt ned en gruppe som i mai 2016 vil legge frem en helhetlig plan for unge voksne (ca 18-30 år) i Oslo bispedømme.

3.3 Folkekirken engasjerer seg i samfunnet

Hovedmål:

Kirken i Oslo bispedømme er en nærværende, relevant og utfordrende aktør i samfunnet. Kirken engasjerer seg i den offentlige samtalen, og fremmer barmhjertighet, menneskeverd og respekt for skaperverket i nærmiljø og storsamfunn.

Strategiske mål fra Kirkerådet:

Stratgiske mål:	Resultatmål	Nøkkellindikator
3.Folkekirken engasjerer seg i samfunnet	Flere menigheter utvikler plan for diakoni	Antall menigheter med godkjent plan
	Kirken blir mer tilgjengelig på internett	Antall treff på nettsider
	Flere menigheter blir «Grønn menighet»	Antall Grønne menigheter
	Flere menigheter engasjerer seg for misjon	Antall menigheter med inngått misjonsavtale
	Kirken gir rom for ulike kunst- og kulturuttrykk	Antall konserter og kulturarrangementer i kirkene

Samlet vurdering og måloppnåelse

Det er en prosentvis økning i antall sokn som har diakoniplan – fra 67 til 70 prosent. Siden flere sokn er slått sammen, har antall planer gått ned, mens den prosentvise andelen økt. Det viser seg å være nær sammenheng mellom sokn som har diakoniplan og sokn med diakon. Det foregår mye godt diakonalt arbeid også i menigheter uten diakoniplan. Vi mener likevel at en plan styrker det diakonale arbeidet, og vil også i fortsettelsen tilskynde og bistå et slikt planarbeid.

Oslo bispedømme har aktive nettsider med 24 500 unik treff. Dette er en økning ca 2000 treff fra 2014. Av kapasitetsgrunner har vi ikke lyktes med å fornye OBDRs hjemmesider og bli operativ i sosiale medier. Det arbeides med dette våren 2016. Biskopen og lederen av bispedømmerådet har vært aktive og synlige i ulike medier. Vi er nå inne i en prosess med å utvikle kommunikasjonsplan, der også andre bidrar.

Antall «grønne menigheter» er forholdsvis stabilt, og omfatter 53 prosent av soknene. Det gjøres et arbeid for å inspirere menigheter til å bli «grønne menigheter». Like viktig er det imidlertid å følge opp menigheter som allerede er grønne og bidra til revitalisering av engasjementet og planene.

Antall menigheter med misjonsavtale i rammen av SMM ligger på samme nivå som i 2014 - med 50 avtaler i 49 menigheter. 12 menigheter har vennsapsavtaler med menigheter utenfor Norge. Det betyr at mange av bispedømmets 61 menigheter (inkl de åtte døvemenighetene) er engasjert som en del av den verdensvide kirke. Det er stor forskjell mellom SMM-organisasjonene når det gjelder misjonsavtaler, og det er en utfordring å bidra til en jevn fordeling. For øvrig ligger det en oppgave i å bidra til fornyet forståelse av misjonsbegrepet i vår tid.

Både antall konserter og kulturarrangementer i kirkene har gått noe ned i løpet av det siste året. Det gjelder også det totale antall deltakere. Statistikken yter imidlertid ikke rettferdighet overfor det mangfoldige kulturarbeidet som finner sted i tilknytning til kirker og menigheter i bispedømmet, blant annet i gudstjenester og ulike tiltak, og som de strategiske målene ikke etterspør. For å få større slagkraft har vi valgt å samarbeide med kulturinstanser på ulike felt, blant annet om pilegrimssatsingen.

I Oslo bispedømme er det et godt samarbeid med **andre kirkesamfunn og migrantmenigheter** både på bispedømme-, prosti- og menighetsplan. Nær halvparten av innvandrere som bosetter seg her, tilhører et kristent trossamfunn. Vi ser det derfor som viktig å skape gode møteplasser for det totale kristne nærværet i bispedømmet. Dette blir ikke mindre viktig i tiden som kommer.

Det er også viktig å skape møteplasser til **religionsdialog** på tvers av religioner og livssyn. Her representerer den nystartende «Dialogpilotene» et spennende tilfang, der Kirkelig dialogsentre – og dermed Oslo bispedømme – er med.

Samarbeid mellom **barnehage/skole og kirke** på barnehagens og skolens premisser fungerer godt de fleste steder – uavhengig av barnas religiøse tilknytning, og noen steder ser vi en økning i antall deltakere på skolegudstjenester før jul.

Målet om økt deltakelse ved **kirkevalget** i 2015 ble oppnådd – med en dobling. Betydelig oppmerksomhet rundt to valglister og fokus på kirkelig vigselsturgi for likekjønnede par bidro til dette.

3.3.1 Diakonalt arbeid i kirke og samfunn

Antallet menigheter med godkjent plan for diakoni er noe vanskelig å fastslå etter flere soknesammenslåinger i Oslo, der ett av de opprinnelige soknene kunne ha diakoniplan, den andre

ikke. I den forbindelse har det i 2015 vært jobbet spesielt med å utarbeide felles diakoniplaner i sammenslåtte sokn. Ut fra skjønn og egenrapportering fra soknene, hadde 70 prosent av soknene diakoniplan i 2015, mens det tilsvarende tall for 2014, var 67 prosent. Det er statistisk korrelasjon mellom sokn som har diakoniplan og sokn med diakon.

Ved utgangen av 2015 var 32 menigheter i Oslo bispedømme «grønne menigheter». Dette utgjør 53 prosent av menighetene. Én ny menighet, Holmlia, var blitt «grønn» siden 2014. Dette tallet er lavere enn hva vi skulle ønske. På den annen side har det skjedd mye positivt på andre fronter i arbeidet med miljø og klima i 2015. Vår seniorvoluntør på dette området har hatt flere oppfølgingsbesøk hos allerede grønne menigheter og er i kontakt med menigheter som ikke er grønne, for å inspirere til å ta tak i temaet. Flere menigheter har også hatt møter prostivis, for å arbeide sammen om tiltak og for å oppmuntre alle menighetene til å bli grønne. Menighetene i Bærum som gikk sammen om «grønn kirke»-stand og aktiviteter under «Byfest i Sandvika» er et eksempel på dette.

Noen gjennomførte tiltak

Et av delmålene i Oslo bispedømmes strategiplan er å styrke lokalt og globalt arbeid gjennom samarbeid med andre diakonale aktører. I *Klimapilegrim 2015* deltok flere menigheter ved å legge til rette for pilegrimsvandring, aktiviteter og et større arrangement sammen med andre trossamfunn på Eidsvolls plass, da leden passerte Oslo i august - på veien fra Svalbard mot klimatoppmøtet i Paris. Det ble skapt mye oppmerksomhet omkring denne vandringen, og mange deltok i en underskriftskampanje med oppfordring til regjeringen om å bidra til en rettferdig klimaavtale.

Flyktnings situasjonen har hatt et sterkt fokus fra bispedømmets side, og kirken har jobbet tett sammen med andre aktører både i og utenfor kirkelandskapet. Fra et sterkt fokus på kartlegging og de praktiske behovene på Tøyen/Kampen, har bispedømmet prioritert å samle informasjon og ressursmateriale til menighetene lokalt, med vekt på hvordan menigheter og enkeltpersoner kan bidra lokalt, og materiell og råd for hvordan temaet kan integreres i gudstjenesten. Bispedømmet, særlig representert ved biskopen, har også vært opptatt av holdningsarbeid og formidling av teologiske og etiske perspektiver knyttet til flyktnings situasjonen. En rekke menigheter har vært opptatt av temaet, og har arrangert solidaritetskonserter, temamøter og klesinnsamling, invitert til julemiddag i menigheten eller aktiviteter på asylmottakene.

Tiltak framover

Det er grunn til å tro at flyktnings situasjonen vil kreve mye oppmerksomhet fra vår side også i tiden som kommer. Vi vil fortsatt arbeide for flere diakonstillinger og gi veiledning i hvordan plan for diakoni kan integreres i menighetens helhetlige arbeid.

3.3.2 Samarbeid med andre kirkesamfunn og migrantmenigheter

Det har vært flere kontaktpunkter mellom biskopen/bispedømmekontoret og Norges Kristne Råd. Biskopen har fått inn som fast punkt under visitaser at det spørres etter eventuell kontakt med migrantmenigheter. Mange menigheter har god kontakt med migrantmenigheter og samarbeider om enkelte gudstjenester eller andre arrangement. Flere menigheter i bispedømmet leier ut lokaler til migrantmenigheter. «Samarbeid med migrantmenigheter» er et satsingsområde i Østre Aker prosti/Groruddalen, der det gjøres et viktig arbeid for å bygge samarbeid med andre kristne samfunn i nærområdet. Det skapes nye møteplasser der mennesker med kristen tro samles på tvers av tidligere skillelinjer. På denne måten blir en bevisstgjort på eget språk og uttrykk, finner nye samarbeidsformer og impulser», skriver prosten og kirkeforvalteren i Østre Aker.

Biskopen deltar i **Katlusa**, der representanter for den katolske og den lutherske kirke møtes to ganger årlig for å utveksle erfaringer og refleksjoner.

Noen gjennomførte tiltak

I april inviterte biskopen til samling i bispegården hvor internasjonale menigheter og migrantmenigheter var spesielt velkomne. Temaet for kvelden var «Frivillighet i menighetsliv og samfunnsliv». Andre pinsedag arrangerte en rekke migrantmenigheter koordinert av Flerkulturelt kirkelig nettverk i Norges Kristne Råd, i samarbeid med KiA Øst og menighetene i Østre Aker, Haugerud, Høybråten, Fossum og Stovner, Grorud, Tonsen, Furuset og Ellingsrud, Pinsefest i Østre Aker kirke med gudstjeneste og påfølgende program.

Tiltak framover

Mange har etterlyst oppfølging av seminarserien om kristen tro som ble arrangert i samarbeid med Oslo katolske bispedømme på Litteraturhuset, og tilsvarende serie planlegges høsten 2016 i tilknytning til markering av reformasjonen. Biskopen fortsetter å engasjere seg for kontakt med migrantmenigheter og andre kirkesamfunn, på visitaser og med samling i bispegården.

3.3.3 Religionsdialog

Det kulturelle og religiøse mangfoldet er særlig tydelig i deler av Oslo by og påvirker menighetslivet, ikke minst i Østre Aker og i deler av Søndre Aker prosti og Domprostiet. Mange menigheter har sett at religionsdialog er viktig for å bygge tillit, kjennskap og vennskap på tvers av religiøse skillelinjer. Her har biskopen gått foran i sin kontakt med religiøse ledere – ikke minst når hendelser oppstår. Som majoritetskirke har Oslo bispedømme sett det som viktig å bidra både til kunnskap og møteplasser. I 2010 opprettet derfor bispedømmerådet, sammen med Areopagos, **Kirkelig dialogsentersenter (KD)** for faglig og praktisk å dyktiggjøre tilsatte i menigheter og andre i dialogisk holdning og aktivitet. Senteret fungerer også som kompetanse-, nettverks- og formidlingssted for dialogisk aktivitet i bispedømmet.

Satsing på religionsdialog har vært en del av det strategiske arbeidet i Østre Aker prosti. Blant annet har flere menigheter deltatt på kurset «Dialogisk menighet» i regi av KD og blitt inspirert til engasjement for religionsdialog, blant annet gjennom prosjektet **Dialog med fokus på kvinner og ungdom**. «Kanskje vil me sjå at dette blir ein ressurs for menighetens arbeid generelt, dersom me kan klara å løfta fram den allmenne relevanse i det å ha ei dialogisk haldning til andre menneske.»⁵ I mange tilfeller kommer nye utfordringer først til Oslo – før de sprer seg til andre bispedømmer. Det er derfor viktig å dele erfaringer og tiltak som gjøres her, blant annet er det opprettet kirkelige dialogsentre både i Bergen og Stavanger etter modell fra Oslo.

KULT (senter for kunst, kultur og kirke) er ved sine mange arrangementer og kunstproduksjoner (blant annet «Lyden av det hellige» i rammen av Oslo Sacred Music Festival) også et redskap for Oslo bispedømmes arbeid for religionsdialog.

Noen gjennomførte tiltak

Siden starten i 2013 har KDs kurs «Dialogisk menighet» for frivillige og tilsatte i menigheter i Oslo utdannet til sammen 20 kompetansepersoner innen dialog i menighetene. Kursrunde to startet opp i

⁵ Elisabeth Kjetilstad «Religionsdialog med fokus på kvinner og ungdom»

2015 med 18 deltakere fra seks menigheter i Oslo. Kurset er utviklet i samarbeid med danske kollegaer og har fått sin «avlegger» i Göteborg, i tillegg til at dialogsentrene i Bergen og Stavanger følger opp i sine prostier.

I 2015 ble foreningen **Dialogpilotene** etablert med *Kirkelig dialogsentre* som en av fem eiere – i tillegg til Human-Etisk Forbund i Oslo og tre muslimske menigheter. Dette er et utdanningsprogram som i samarbeid med Teologisk fakultet (UiO) skal utdanne «dialogpiloter» med tanke på undervisning i dialogisk metode og praksis på skoler i østlandsområdet. Det er satt ned et fagråd som arbeider med studiet som skal komme i gang fra høsten 2016. Dialogpilotene er lokalisert i KDs lokaler og har tilsatt en koordinator i halv stilling for 2016. Dialogpilotene støttes økonomisk av Kulturdepartementet og Oslo kommune.

Tiltak framover

Det arbeides for å gjøre utdanningsprogrammet til «Dialogpilotene» kjent som et tilbud til studenter med bakgrunn i menighetsarbeid i bispedømmet. Kurset «Dialogisk menighet» vil bli tilbudt i en tredje runde i 2016-2017 og det blir en oppgave å stimulere tilsatte og frivillige i menighetene å delta.

KDs prester bidrar i boken «Dialogteologi på norsk» som utgis i februar 2016 i et samarbeid mellom KD og Verbum forlag. Videre vil bispedømmets arbeid gjennom KULT fortsette, blant annet ved «Lyden av det hellige» og ved å arrangere «tehus».

3.3.4 Misjon og globalt kirkeliv

Samarbeidsråd for menighet og misjon (SMM) i Oslo bispedømme

Organisasjon	Avtaler 2015	Avtaler 2014	Menigheter 2015	Menigheter 2014	Uformalisert 2015	Uformalisert 2014
Det Norske Misjonsselskap	28	35	27	33		
Normisjon	11	9	11	9		
Misjonsalliansen	5	5	5	5	1	
Stefanusalliansen	3	1	3	1		
Areopagos	1		1			1
Himalpartner	2		2			1
Den Norske Israelsmisjon	0		0		0	1

Misjonsavtaler gjennom Samarbeid menighet og misjon (SMM)-samarbeidet 2015

Fornyelsen av fagfeltet som startet våren 2014, har fortsatt inn i 2015. Det er lagt vekt både på å videreutvikle relasjonen til misjonsorganisasjonene og å utfordre menighetene på tenkingen rundt misjon, misjonsavtale og vennsksavtale. Menighetene i Oslo bispedømme har nå til sammen 50

misjonsavtaler gjennom SMM, der Det Norske Misjonsselskap står for mer enn halvparten, og Den Norske Israelmisjon har ingen. Det er det samme totale antall som i 2014. Da var det i tillegg tre uformelle avtaler, mot en i 2015. Menigheter som ikke har prosjekter gjennom SMM har gjerne prosjektavtale med andre organisasjoner eller bistandsprosjekter som de støtter. Mange gir uttrykk for at slik forpliktende kontakt med de kirkelige organisasjonene er viktige for menighetslivet, og at det gir et globalt perspektiv på egen virksomhet. Det er fortsatt behov for mer oppdatert kunnskap om og kjennskap til moderne misjonsteologi og misjonsvirksomhet. Dette gjelder også for den kirkepolitiske bredden og den mangfoldige fagkompetansen som de sju SMM-organisasjonene utgjør.

Konkrete tiltak

Gjestene under det årlige **åpenbaringsbesøket** i januar 2015 var biskop Bajel Murmu og rektor Rosemary Hembrom fra Dumka i India, som har tilknytning til Normisjon. De deltok på gudstjeneste i Domkirken, mottakelse i Oslo bispegård og på en rekke andre arrangementer. Rådgiver på fagfeltet har besøkt flere menigheter i løpet av året, og hatt møter med stab og/eller menighetsråd eller misjonsutvalg.

I mai arrangerte Oslo bispedømme den årlige todagers **fellessamlingen for SMM**. Her deltok det nasjonale SMM-rådet hvor generalsekretærer for Den norske kirke og de sju misjonsorganisasjonene sitter i tillegg til menighetsansvarlig i den enkelte organisasjon, daglig leder for SMM, samt bispedømmevise misjonsrådgivere og de regionale SMM-utvalgenes ledere. Programmet tok utgangspunkt i vår lokale Oslo-kontekst og hadde fokus på blant annet trosopplæring og utfordringer knyttet til misjonsdimensjonen i planarbeidet og religionsteologiske tema i tilknytning til religionsdialog og misjon.

Tiltak framover

I 2016 vil Oslo bispedømme arbeide for at flere menigheter får økt bevissthet om å tilhøre den verdensvide kirke, og engasjerer seg globalt, blant annet gjennom misjonsprosjekter, fasteaksjonen og vennskapsavtaler. Et konkret tiltak vil være å viderutvikle nysatsingen **misjonsUKA** til et bredt, og folkelig arrangement. Et annet konkret tiltak er å bidra til at bispedømmets **Ungdomsår** også kan ivareta et misjonalt fokus.

Vennskapsavtaler

Tolv menigheter i bispedømmet har vennskapsavtaler: Lilleborg (Sør-Sudan), Tonsen (Latvia), Nordberg (Litauen), Paulus (Guatemala), Mortensrud/Klemetsrud (Filippinene), Ullern (Sør-Afrika), Røa (Estland), Jar (Estland) Grefsen (Palestina), Torshov (Palestina), Lambertseter (England) og Lommedalen (Thailand). Jar og Røas vennskapsmenighet er knyttet til misjonsavtale med Det Norske Misjonsselskap.

Menigheters globale engasjement gir seg blant annet utslag i formaliserte vennskapsavtaler med en menighet eller kirke utenfor Norge. Oslo bispedømmet har valgt ikke å ha som mål at et visst antall menigheter skal ha inngått vennskapsavtaler, selv om vi både oppfordrer og oppmuntrer til en slik kontakt. Noen menigheter har vennskapsavtaler i tilknytning til en organisasjon, mens andre har opprettet mer selvstendige avtaler gjennom personlige relasjoner og kontakt.

Kontakten med Oslo bispedømmes vennskapsbispedømme, **Evangelical Lutheran Church of Southern Africa – South Eastern Diocese (ELCSA-SED)**, ble fornyet og relasjonen mellom bispedømmene styrket, gjennom besøk av biskop Buthelezi med ektefelle i august 2014. Vi har ikke lykkes i å holde like god kontakt gjennom dette året selv om det har vært en del uformell kontakt. Muligheten for et gjenbesøk fra bispedømmet har blitt undersøkt. Det er tradisjon for å sende brev til menighetene med forbønnsemner for SED til bruk i gudstjenesten søndag før Kristi himmelfartsdag. Dette er blitt fulgt opp. NMS-voluntørene Inger og Jostein Nesvåg er Oslo bispedømmes stedlige kontakter og følger bispedømmet tett på våre vegne.

Tiltak framover

Det arbeides med å få til et opplegg som kan komme leke gudstjenesteledere i SED til gode. Det vil også arbeides med å innhente erfaringer fra vennskapsrelasjoner hos de menighetene som har dette.

3.3.5 Samarbeid med barnehager og skoler

De fleste av menighetene har en form for samarbeid med skoler og barnehager, enten gjennom **skolegudstjenester** (de fleste til jul), ulike vandringer som for eksempel påske- eller julevandring, eller gjennom å være faglige ressurspersoner på ulike temaer i læreplanen. Til tross for problematiserende utspill i media omkring tradisjonen med skole- og barnehagegudstjenester, er det generelt god oppslutning om disse tiltakene. Da de nye presiseringene om underskrift fra foreldre/foresatte ved deltakelse kom fra Undervisningsdepartementet i november og ble sendt ut til menighetene, ble det meldt tilbake at dette allerede var etablert praksis. Erfaringen er at menigheter i en flerkulturell virkelighet ikke har lavere deltakelse på skolegudstjenester – det er oftere tvert imot. I Søndre Aker prosti har det for eksempel vært en jevn økning i oppslutningen om disse gudstjenestene. I 2014 deltok det her 12 103 barn på skolegudstjenester før jul. I 2015 var tallet steget til 13 413, en økning på 1 300. Spesielt interessant er den store oppslutningen i Søndre Nordstrand bydel hvor medlemsprosenten i Den norske kirke ligger i overkant av 30. Svært mange muslimske elever deltar aktivt i forberedelser og gjennomføring av disse gudstjenestene. Og på Katedralskolens julegudstjeneste i Domkirken kom det 100 flere elever enn året før.

Det er også et generelt godt samarbeid med barnehagene i prostiene. I for eksempel Søndre Aker prosti tilbyr nå alle menighetene ulike former for **julevandring** i desember, og flere menigheter tilbyr noe tilsvarende til påske. Oppslutningen rundt disse arrangementene er økende. I 2014 var 3 245 barnehagebarn i prostiet med på julevandring i kirken. I 2015 var tallet 3 574.

Bispedømmekontoret bidrar med rådgiving overfor menighetene i deres kontakt med skole og barnehage. Biskopen besøker normalt skoler, og noen ganger også barnehager, i forbindelse med visitasene. Erfaringen er at tilsatte i menighetene har god kunnskap om at kirkens samarbeid med skole og barnehage skal være i tråd med skolens (barnehagens) læringsmål og forståelse.

Noen gjennomførte tiltak

Biskopen bestøtte skoler i Lambertseter og Ullern menigheter. Oslo bispedømme har to prosjekter i Den kulturelle skolesekken: Pilgrimsvandring for sjette klasse i Bærum og i Groruddalen. (Se under [3.3.7](#))

Tiltak framover

Oslo bispedømme vil gjennom rådgivning og faglig oppfølging jobbe for videre med å gi god informasjon om mulighetene og premissene for kirke skole og barnehagesamarbeid.

3.3.6 Kirken som kulturarena

	Konsserter				Andre kulturarrangement			
	Egne		Andre		Egne		Andre	
	Antall	Deltakere	Antall	Deltakere	Antall	Deltakere	Antall	Deltakere
2015	584	73 586	470	111 287	213	18 406	61	13 531
2014	619	76 193	494	123 103	309	22 535	58	9 386

Tall for konsserter og andre kulturarrangement i kirkene – i regi av menighetene eller andre – viser en mindre nedgang i antall arrangement og antall deltakere fra 2014 til 2015. Et unntak er andre kulturtiltak i regi av andre aktører enn menighetene, der det er en mindre økning i antall arrangement, men betydelig økning i antall deltakere. Kirken som kulturarena er en bærebjelke i posisjonen folkekirken har i samfunnet. Varierte kulturuttrykk åpner, inviterer og gir mange anledninger til å nærme seg kristen tro.⁶

Kulturfeltet krever en egen metodikk, blant annet har kulturrådgiver lagt vekt på rådgivning og kontakt gjennom «en til en-baserte relasjoner» i utvikling av søknader, produksjoner og i markedsførings- og salgsrelaterte prosesser for anslagsvis 65 personer. Det er innvilget anslagsvis 55 kulturprosjekter i menighetene med en totalsum på ca 8 millioner (inkluderer kulturprosjekter i kirkerommet uavhengig av arrangør). De anslagsvis 20 prosjektene der menighetsrådet stod som arrangør, utgjorde 10 prosent av totalsummen (dvs kr 800 000). Av disse 20 prosjektene var anslagsvis 10 nye samarbeidstiltak.

Samarbeidet som Oslo bispedømmeråd har med *KULT - Senter for kunst, kultur og kirke* er viktig for å nå målsettingen om å øke samspeillet mellom kirke og øvrig kulturliv.

Noen gjennomførte tiltak

Kommunikasjonsplattformen **Påske og Pasjon** ble videreført for femte året på rad i samarbeid med KULT. Gjennom fortellerkonseptene 7-7 og 12-12 Gamle Aker ble det utviklet nyskapende litterære tekster blant annet med utgangspunkt i historiske hendelser på Gamle Aker kirkegård. 35 menigheter og kunstinstitusjoner deltok med 80 produksjoner innenfor musikk, dans, teater, visuell kunst, film, arkitektur, litteratur og gudstjenesten. Her er bevisstgjøringen om den rike praksisen som finnes gjennom eksempelvis konseptet «Bach i høymessen» av stor betydning. **Gudstjenesten** vil alltid være konstituert som gudstjeneste, men den kan også være en kunstproduksjon. Oppslutningen om denne type gudstjenester er da også særdeles stor og bør vies stor oppmerksomhet når strategier for å øke oppslutningen om gudstjenesten blir tematisert.

⁶ Jf Strategiplan 2015-2018

På det kirkemusikalske feltet ble det for første gang i historien arrangert en etterutdanningsreise til utlandet for **kantorene og organistene**. Deltakerne besøkte noen av de mest profilerte kulturkirkene- og utdanningsinstitusjonene i Tyskland.

Gjennom omorganiseringsprosessen i Nordre Aker prosti ble strategien for Sofienberg og Paulus menighet særlig spisset på en **kirkemusikalsk satsning**. Dette ble fulgt opp i tildelingen av stillingsressurser i det nye soknet gjennom at de to kantorstillingene ikke ble redusert slik at menighetens rike korarbeid kunne videreføres.

Lyden av det hellige inngikk i samarbeid med KULT for tredje gang i Oslo World Music Festival med besøk til tre ulike hellige rom – gregoriansk sang i Gamle Aker kirke, resitasjon av boranen i Islamic Culture Centre på Grønland og et møte med hinduenes rike litterære bønnetradisjoner i deres tempelet på Ammerud. Det ble også arrangert en egen opplevelsesreise til sikhenes tempel på Alnabru.

Scenekunstproduksjonen **Nattens Lys** - som fant sted Kulturkirken Jakob – ble utviklet og arrangert i samarbeid med KULT. Forestillingen var en nyskapende våkenattsmesse som fant sted fra solnedgang til soloppgang under Påske- og pasjonstiden. 40 profilerte kunstnere deltok sammen med mennesker og fagpersoner fra ulike institusjoner innenfor psykisk helse.

Pilegrimsledprosjektet for sjetteklasser i Groruddalen - som er et samarbeid mellom menighetene i Østre Aker prosti, skolene og Fortellerhuset - ble videreført. Dette prosjektet ble antatt som en del av **Den kulturelle skolesekken** (DKS) i Oslo for andre året på rad. Prosjektet er inspirert av et liknende prosjekt i Bærum hvor alle sjetteklassene i 15 år har deltatt.

Oslo bispedømmeråd er representert i styret for **Pilegrimssenter Oslo** og i **Nasjonalt pilegrimsutvalg**. Pilegrimssenteret arbeider både overfor kirken, kultursektoren, miljøsektoren og turistnæringen. I 2015 fikk daglig leder Roger Jensen også en prosentstilling som **pilegrimsprest for Oslo bispedømme**. Tilbudet til pilegrimer og pilegrimsinteresserte er dermed utvidet, særlig gjennom at det to ganger i måneden på kveldstid feires pilegrimsmesse i Gamle Aker kirke, i tilknytning til andre aktiviteter som vandringer eller samlinger i StHallvard. Også i 2015 har senteret tilbudt menigheter i bispedømmet konfirmantvandringer, et tilbud som fortsatt er populært. Generelt er det en økning i antall besøkende ved Pilegrimssenteret (2014: 1150, 2015: 1300) og i personer fra flere nasjoner som legger ut på «langvandring» (2010:15, 2015: 283).

Tiltak framover

Mange av tiltakene nevnt ovenfor videreføres i 2016.

3.1.7 Ekstern kommunikasjon

Oslo bispedømmes nettsider har hatt 24 501 unike treff i 2015. Ellers får Oslo biskop og bispedømmeråd i gjennomsnitt mellom 5-10 mediehenvendelser per måned. Ved større hendelser, slik som eksempelvis ved kirkevalget, var det en rekke flere mediehenvendelser.

Med tanke på bispedømmets strategimål «Folkekirken engasjerer seg i samfunnet» og ekstern kommunikasjon er dette en langsiktig prosess, der det bl.a. jobbes med forbedring og fornying av bispedømmets nettsider samt sondering av mulighet for å gjøre bispedømmerådet operativ i sosiale medier. I 2015 vedtok Oslo bispedømmeråd en større satsning på kirkens kommunikasjonsarbeid og

synlighet i det offentlige rom, ved å utvide kommunikasjonsrådgivers femtiprostenstilling til hundre prosent fra 1. april 2016.

Noen gjennomførte tiltak

Biskopen har vært aktiv i en rekke samfunnsaktuelle spørsmål og har ved flere anledninger stilt opp i f.eks. Dagsnytt 18 på NRK og TV2 Nyhetskanalen. Eksempler på slike saker har vært debatten om skolegudstjenester, debatt om utfallet av kirkevalget, debatt om tragedien under pilegrimsferd i Mekka og intervju om julens budskap. Biskopen har også skrevet kronikker, bl.a. om forholdet mellom Israel og Palestina og Bibelens løfter, i anledning Bispemøtet høsten 2015, samt engasjert seg i debatten om flykningssituasjonen og andre aktuelle spørsmål. I tillegg til dette har bispedømmerådet engasjert en egen gruppe som jobber med mediestrategi knyttet til dåp.

Tiltak fremover

Bispedømmets nye nettsider ventes å bli ferdigstilt våren 2016. Det arbeides for en strategisk synlighet av Oslo bispedømme i sosiale medier. Videre ønsker vi å utforme og gjennomføre profileringsplan med månedlige tiltak og initiativ i møte med pressen for å øke folkekirkens engasjement i samfunnet og kirkens synlighet. I forbindelse med satsingen på dåp planlegges ulike kampanjer og tiltak i det offentlige rom.

3.3.8 Dypdykk: Kirkevalget – satsingsområde 2015

Oppslutning om kirkevalget

Prosti	Stemmeberettigede Obdr		Antall stemmer		Valgoppslutning		Lek i rådet (fast + vararepr)		2009
	2011	2015	2011	2015	2011	2015	2011	2015	
Bærum	63 476	64 025	5 349	9 764	8,4%	15,3%	1+1	0+2	0+0
Østre Aker	45 759	48 461	3 186	6 873	7,0%	14,2%	0+0	0+1	0+0
Dom- prostiet	60 887	62 349	3 459	9 312	5,7%	14,9%	2+0	1+0	1+1
Søndre Aker	63 635	61 538	4 685	10325	7,4%	16,8%	3+1	2+0	1+0
Nordre Aker	56 729	41 650	3 314	6 043	5,9%	14,5%	0+2	2+3	2+4
Vestre Aker	60 927	69 284	5 107	12637	8,4%	18,2%	0+2	1+0	1+0
Asker	31 398	31 800	3 090	5 113	9,8%	16,7%	1+0	1+1	2+1
Totalt	383400	381 430	28190	60068	7,3%	15,85%	En prosentvis økning på ca. 115 % i valgdeltakelsen		

Tabellen viser antall stemmeberettigede og valgoppslutning ved bispedømmerådvalget fordelt på prostiene i 2011 og 2015 og den prostivise fordelingen av valgte representanter i 2011 og 2015. Her er også fordelingen i 2009 tatt med. Totalt hadde valget en oppslutning på 15,85 prosent, fra 7,4 prosent i 2011, noe som er en økning på 115 prosent. Oslo bispedømme hadde den største økningen i valgoppslutning av alle bispedømmer. Landsgjennomsnittet er på 15,1 prosent som er en økning på 43 prosent fra 10,3 prosent i 2011.

Ved menighetsrådsvalget var valgoppslutningen om lag 13,1 prosent. Ullern menighet stilte to lister og var en av menighetene som hadde høyest valgdeltakelse med 18,4 prosent. Dette tyder på at flere lister fører til økt oppmerksomhet ved valget. I 2011 var oppslutningen ved menighetsrådsvalget 8,1 prosent, nesten ett prosentpoeng mer enn oppslutningen ved bispedømmerådvalget. I 2011 forklarte man forskjellen mellom oppslutningen til menighetsrådsvalg og til bispedømmerådvalg ved at velgerne var mer interessert i å velge lokalt, og at informasjonen om bispedømmerådskandidatene var for vanskelig tilgjengelig og et for ukjent råd til at velgerne ønsket å engasjere seg. Ved Kirkevalget i 2015 ser man at det er ca 2,7 prosent høyere valgoppslutning ved bispedømmerådvalget enn ved menighetsrådsvalget. Det er fortsatt viktig å stemme lokalt, men noe av økningen i den totale valgoppslutningen skyldes etter alt å dømme økt oppmerksomhet rundt bispedømmerådvalget i spørsmålet om vigselsturgi for likekjønnede par - med to lister - og ønsket om å være med å påvirke situasjonen i kirken.

I bispedømmerådsperioden 2016-2019 vil alle prostiene være representert med lek medlem i rådet, enten med fast representant eller som vararepresentant.

Oslo bispedømmeråd vil i perioden 2015-2019 ha en **jevn kjønnsfordeling**. Det er fire leke menn og tre leke kvinner i rådet (57,2/42,8 prosent). I rådet som helhet, 11 representanter inkl. biskopen, er kjønnsfordelingen 45,5 prosent menn og 54,5 prosent kvinner. To leke representanter vil i hele bispedømmerådsperioden være **ungdomsrepresentanter** under 30 år (28,5 prosent).

Kirkevalget var ved siden av dåp, satsingsområde for Oslo bispedømme i 2015.

Bispedømmerådets strategiplan 2015-2018 omtaler kirkevalgene under målsetningen «Folkekirken engasjerer seg i samfunnet»: «Det er nær sammenheng mellom opplevelse av tilhørighet til Den norske kirke og deltakelse i kirkens demokratiske prosesser. Mangel på engasjement er en trussel mot det brede fellesskapet i folkekirken og mot kirkedemokratiet. Oslo bispedømme utfordres til god og tydelig informasjon om valgordningene og betydningen av å stille til valg og delta i valgene.» Målsetningen om økt valgoppslutning og god kjønns- og ungdomsrepresentasjon er oppnådd.

Nye regler

Ved endringer i Kirkeloven 2013 ble det lovfestet at kirkevalget skulle gjennomføres på samme tid og i geografisk nærhet til andre offentlige valg. Nytt ved Kirkevalget 2015 var også vedtaket om at det skulle være anledning å stille flere lister ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Lovverket ble tilpasset disse endringene. På de fleste andre områder fulgte en det samme lov- og regelverk som ved valgene i 2009 og 2011.

Oslo bispedømmeråd vedtok at kirkevalget i Oslo skulle foretas som direkte valg, og nedsatte et **valgråd** for å styre valgene på leke medlemmer, lek ansatt medlem, geistlig medlem og Døvekirken medlem. Valgrådets leder var John Egil Rø. I denne meldingen omtales i hovedsak valg av leke medlemmer.

Nominasjonskomiteens arbeid

Valgrådet så til at nominasjonskomiteen til *Nominasjonskomiteens liste* ble oppnevnt etter reglene. Menighetsråd og ungdomsråd sendte inn forslag på kandidater til nominasjonskomiteen innen fristen 15 januar. Det ble utarbeidet brosjyremateriell for å engasjere kirkens medlemmer til å stille til valg,

Det ble i alt 53 foreslåtte leke kandidater, en svarprosent på 56. Dette er en markant øking fra 2011, da svarprosenten lå på 26,5 prosent og det var 24 foreslåtte kandidater. Nominasjonskomiteen utarbeidet innen fristen en prioritert liste på 18 navn, med kjønns – og ungdomsrepresentasjon etter reglene (40/60 prosent kjønn, 20 prosent ungdomsdeltakelse).

Valgrådet godkjente forslaget til «Nominasjonskomiteens liste» som kom inn 1. mars. Nominasjonskomiteen la deretter ned sitt arbeid.

I samsvar med reglene fikk valgrådet to måneder etter i hende et listeforslag på 18 kandidater i prioritert rekkefølge fra interesseorganisasjonen *Åpen folkekirke*. Listen hadde navnet «Åpen folkekirke». Valgrådet godkjente forslaget, og Kirkevalget i Oslo bispedømme ble ved dette gjennomført som forholdstallsvalg.

Menighetsrådsvalgene – antall lister

Det er praksis at man ved menighetsrådsvalg kan stille flere lister. Ved valget 2015 var det to lister ved menighetsrådsvalget i Ullern sokn. Det var da over 30 år siden sist det var mer enn én liste, og dermed forholdstallsvalg, ved et menighetsrådsvalg i Oslo bispedømme: (Frogner menighet). De fleste menighetene i bispedømmet oppnådde å få nok kandidater å stille fulle lister (faste representanter og vararepresentanter). Noen menigheter opplevde imidlertid at det var vanskelig å rekruttere nok folk

Kommunikasjon

Det ble lagt sentrale og lokale føringer for kommunikasjon vedrørende kirkevalget. Valgrådet arrangerte flere felles møtesteder for begge listene i det offentlige rom: Pressefrokost i Bispegården, debattmøte i Litteraturhuset og stand på Egertorget, og utarbeidet felles brosjyre med presentasjon av begge listene og kandidatene som stilte til valg. Valgrådets kommunikasjonsarbeid var nøytralt, de enkelte listene og kandidatene la egne planer for kommunikasjon for å fremme det kirkepolitiske budskapet.

Oppslutning og gjennomføring

Tross god opplæring av valgfunksjonærer, førte den store velgeroppslutningen på valgdagen til noen uregelmessigheter i valglokalene. Skriftlige klager ble levert og oversendt Kirkerådet som klageinstans. Ingen av klagene ble tatt til følge. Men disse, og andre momenter fra evalueringene, danner grunnlag for en ny gjennomgang av regelverket for neste valg i 2019. Kirkedemokrati, som demokrati for øvrig, er en politisk styringsform man kontinuerlig må utvikle og ta godt vare på.

3.4 Flere får lyst til å arbeide i kirken

Hovedmål:

Kirken som arbeidsplass har godt arbeidsmiljø og positivt omdømme. Oslo bispedømme har omstillingsdyktige staber med kompetente medarbeidere av begge kjønn. Flere unge rekrutteres til kirkelig utdanning. Flere kirkemedlemmer engasjeres i frivillig tjeneste og gis god oppfølging.

Strategisk mål fra Kirkerådet:

Stratgiske mål:	Resultatmål	Nøkkelindikator
4.Flere får lyst til å jobbe i kirka	Rekrutteringen til vigslede stillinger styrkes	Antall vigslinger
	Flere engasjerer seg i frivillig tjeneste i kirka	Antall frivillige

Måloppnåelse:

Det er i Oslo bispedømme godt søkertilfang til både vikariater og faste stillinger. Det var i 2015 særlig oppmerksomhet på arbeidsmiljø samt tiltak for god ledelse. I Østre Aker prosti ble det som ledd i omorganiseringen av prostiet avsatt ressurser til strategisk satsing på frivillighet.

Frivillighetsprosjektet bygger på holdningen at kirken «bygges nedenfra» og bærer gode frukter og erfaringene deles.

3.4.1 Prestedekning

Gjennomsnittsfordeling på kirkemedlemmer og innbyggere per årsverk menighetsprest fordelt på prostier i 2015

Kirkemedlemmer/innbyggere per årsverk menighetsprest					
Prosti	Kirkemedl 31.12.2015	Innbyggere 2015	Årsverk Still.ramme	Medl pr menighetsprest	Innb pr
Domprostiet	70 275	144 950	20,8	3 379	6 969
Søndre Aker	76 936	136 544	22,8	3 374	5 989
Nordre Aker	47 811	93 232	13,5	3 542	6 906
Østre Aker	56 082	138 220	21,0	2 671	6 582
Vestre Aker	88 546	134 730	23,5	3 768	5 733
Bærum	81 668	120 685	21,5	3 799	5 613
Asker	40 344	59 571	10,8	3 736	5 516
Sum	461 662	827 932	133,9	3 448	6 183

Tallen viser den prostivise fordelingen av medlemmer og innbyggere innen Oslo bispedømme. I forhold til kirkemedlemmer/innbyggere pr årsverk meningsprest skiller vår tabell seg fra etatstatistikken. Vi har tatt gjennomsnittet ut fra de stillinger som faktisk er menighetsprester (133,9 årsverk i 2015). Spesialprestene er holdt utenfor. Dette for å gi et riktigere bilde av reell arbeidsbelastning per årsverk menighetsprest enn det etatstatistikken gir.

Kirkemedlemmer pr årsverk menighetsprest	
2013	3 534
2014	3 479
2015	3 448

Etatstatistikken gir ikke tall for antall innbyggere per prestestilling. For Oslo sin del gir det et interessant bilde på den utfordring storbyen står overfor der kirken betjener langt flere enn kirkemedlemmer.

Innbyggere pr årsverk menighetsprest	
2013	5 984
2014	6 060
2015	6 183

Rekruttering

Rekrutteringssituasjonen i Oslo bispedømme er fortsatt god, med godt søkertilfang til ledige stillinger. Det er forsøkt å presentere stillinger via LinkedIn, men det har vist seg å være et lite tjenlig verktøy. Det er også sonderet å bruke sosiale medier mer målrettet i arbeid med omdømmebygging og langsiktig rekrutteringsarbeid. Det har imidlertid ikke vært ressurser til å videreføre disse ideene. Oslo bispedømme bidrar til «Muligheter, Utforsk din egen fremtid» som deles ut til elever og studenter i østlandsregionen. Det var 7 stykker som ble vigslet i løpet av 2015.

Det ser ikke ut til at **opphør av boligordningen** har påvirket rekrutteringen til stillingene. Prestenes boplikt opphørte med virkning fra 1. september. Ved årets utgang var det 74 prester som fortsatt bor i tjenestebolig. Én har kjøpt sin tjenestebolig, og 24 prester venter på at slikt kjøp kan effektueres fra kommunens side. Sju prester har i løpet av 2015 flyttet ut av tjenesteboligen og skaffet seg bolig på egenhånd.

Sykehjemspresttjeneste

Oslo bispedømme har 8,75 årsverk sykehjemsprestetjeneste fordelt på 12 stillinger som betjener 21 sykehjem med 2217 beboere (forruten dagsentene). Det ble i januar 2015 igangsatt en arbeidsgruppe bestående av to proster, en representant for sykehjemsprestene og fra bispedømmeadministrasjonen. Målsetting var å arbeide for å styrke sykehjemsprestetjenesten og tenke strategisk bruk av ressursene i lys av de omfattende endringene i sykehjemsstrukturen de senere år. Det ble skrevet brev til alle politiske partier med argumentasjon for økning av budsjettet og gjennomført møter med sykehjemsetaten samt ledere av sykehjem for å presentere tjenesten. Det nye byrådet i Oslo la i sitt budsjettframlegg for 2015 likevel opp til en halvering av støtten til sykehjemsprestetjeneste for 2016 og at den kuttet helt fra 2017. Mobilisering både i media og direkte overfor kommunen medførte at det ikke ble vedtatt slikt kutt. Byrådet varslet isteden en evaluering av denne tjenesten. Oslo biskop har ønsket en slik evaluering velkommen, men den budsjettmessige usikkerheten er utfordrende både for arbeidsgiver og ikke minst for sykehjemsprestene selv.

Sykehjemsprestene er knyttet til prostiene med prostene som nærmeste overordnede. De fungerer også som egen faggruppe med egen veiledningsgruppe, egen tilsynssamling med biskopen samt egne fagdager.

3.4.2 Likestilling – kjønnsbalanse i prestestillinger

Andel kvinner i faste prestestillinger

År	Kvinner
2013	43,0 %
2014	43,7 %
2015	43,6%

Det er jevn fordeling mellom kvinner og menn blant fast tilsatte prester i Oslo bispedømme.

Andel kvinner i stillinger som prost og biskop

År	% kvinnelige proster av totalt antall
2013	37,5 %
2014	37,5 %
2015	37,5 %

Det er nå 3 kvinnelige proster av 8 totalt. Prosentøkningen fra 2012-2013/14 har sin årsak i at ny domprost tilsatt i 2013 er kvinne. Det var ingen prostetilsetninger i 2014 og 2015.

Kvinneandel av søknader og tilsetninger

År	Søknader	Tilsetninger
2013	35,1 %	40,0 %
2014	34,8 %	29,4 %
2015	46,9 %	61,1 %

Kvinner i prosent av totalt

Det har vært en økning i antall kvinnelige søkere, og det er forsterket ved at bispedømmerådet tilsatte flere kvinner i 2015 enn de to foregående årene. Det er gledelig at det er nå nær balanse mellom kvinner og menn hva gjelder antall søkere og antall tilsetninger i Oslo bispedømme.

Lønn i prestestillinger – kvinners andel i forhold til tilsvarende gruppe av menn

	biskop/proster	sokneprester	kapellaner	andre	totalt
2014	104 %	97 %	102 %	97 %	95 %
2015	101%	96%	102%	98%	98%

Kvinnens gjennomsnittslønn i prosent av menns.

Det er liten lønnsforskjell basert på kjønn. Ulikhetene vises i ulik ansiennitet.

Tiltak framover

Det er ikke behov for å iverksette tiltak. Det er nødvendig med årvåkenhet slik at lønnsforskjeller ikke oppstår pga kjønn.

Deltidsstillinger

	Deltid presteskapet		Deltid administrasjonen	
	kvinner %	menn %	kvinner %	menn %
2013	3,33 %	0,67 %	33,33 %	4,17 %
2014	4,08 %	2,72 %	21,74 %	4,35 %
2015	3,40%	2,00 %	20,88%	0%

Det er flere kvinner enn menn som ønsker deltidsstilling i Oslo bispedømme, men antallet slike stillinger er svært lavt.

Tiltak framover

Ikke behov for tiltak.

Midlertidige stillinger, presteskapet (antall personer)

	Midlertidig presteskapet		Midlertidig administrasjonen	
	Kvinner	menn	kvinner	menn
2015	5	12	1	0

Det er relativ god tilgang på prester som ønsker vikariat i Oslo bispedømme. Forskjellen i kjønnbalanse vurderes som tilfeldig.

Tiltak framover

Ingen tiltak iverksettes.

Likestilling på bakgrunn av etnisitet

Av de fast ansatte prestene i Oslo bispedømme er det 11 tilsatte som har vokst opp i utlandet med ikke-norske foreldre.

Vurdering: Det å beherske godt norsk språk både skriftlig og ikke minst muntlig, har vist seg å være en utfordring blant noen prester med annen nasjonalitet. Det gjelder også i noen grad manglende kulturforståelse. Samtidig er det behov for å få flere prester inn med ulik etnisitet.

Tiltak framover

Mentorprogrammet «Ressursprest» gjennomfører kurs i språkkunnskap og kulturforståelse for prester med annen nasjonalitet. Aktuelle prester kobles til dette.

Prosentandel kvinner i administrative stillinger

Denne bestemmelsen om likestilling på bakgrunn av religion har ikke relevans jf Kirkelovens krav om medlemskap i Den norske kirke (KL §29). KL § 29 gjelder også administrativt ansatte, men kan

fravikes. Lovens regel er gjort gjeldende også for bispedømmeadministrasjonen da den er en del av bispedømmerådets og biskopens stab og representerer disse to institusjonene i ulike fora.

Tiltak framover

Ingen nye tiltak satt i verk.

Likestilling på bakgrunn av funksjonsnedsettelse

Det er tilsatt noen prester og administrativt personell med særlige behov for tilrettelegging. De tiltakene som er satt inn fungerer bra.

Tiltak framover

Videreføre dagens tilrettelegging.

3.4.3 Kunnskaper og ferdigheter

I 2015 deltok 11 personer på kompetansegivende kurs gjennom Regionalt etterutdanningsutvalg (REU). I tillegg ble 4 personer tildelt stipend for å arbeide med egne prosjekter, 2 av disse i forbindelse med mastergrad. I løpet av 2015 fikk 14 prester tildelt stipend i to søkerrunder i 2015. Regional kompetanseplan ble ferdigstilt og vedtatt høsten 2015.

Biskopene har vedtatt Nasjonal kompetanseutviklingsplan for perioden 2015-2020. Bispedømmene fikk frist til våren 2016 med å utarbeide egne regionale kompetanseutviklingsplaner. Oslo biskop vedtok planen for presteskaper i Oslo bispedømme 4. desember, og Oslo bispedømmeråd fikk den til orientering i sitt møte 14. desember, der de bekreftet de økonomiske forpliktelsene planen medfører. Det er et ambisiøst mål der den samlede tilrettelagte videreutdanningen skal ha et omfang på minimum 180 studiepoeng årlig. Det innebærer at minst fjerdeparten av prestene har i løpet av femårsperioden fått utviklet dybde- eller spesialkompetanse gjennom opplegg med kompetansegivende videreutdanning. Søken etter åndelig modenhet, innsikt og dømmekraft sees som en naturlig og pliktig del av kompetanseutviklingen. I perioden 2015-2018 ønsker Oslo biskop gjennom kompetanseutvikling å:

- styrke innsikten i hvordan det kan skapes fornyet engasjement og oppslutning om dåp og menighetsliv
- styrke relevant forkynnelse og trosopplæring for ungdom og voksne, inklusiv dåpsteologi
- styrke endringsledelse og oppfølging av frivillige
- styrke misjons- og religionsteologisk kompetanse
- styrke bibelfaglig kunnskap, åndelig fordypning og kirkens lutherske identitet

Tiltak framover

Kompetanseplanen vil følges opp på prosti og bispedømmenivå. Det legges opp til at alle prostiene og prestene i bispedømmet deltar i det nasjonalt utarbeidede kursopplegget «Reformasjon nå» i løpet av 2016-17.

3.4.4 Ledelse av prestedtjenesten

Prostene samles seks ganger årlig til lederveiledningsgruppe der de kan ta opp ledelsesutfordringer. Der tas det også inn noe undervisning. Som ledd i kvalitetssikring av ledelsesutøvelsen ble det i 2014 igangsatt et større arbeide med å utarbeide en prostehåndbok der delegasjoner, avtaler og praksis i Oslo bispedømme samles. Første utgave av prostehåndboken ble ferdigstilt medio 2015. Det ble også startet et arbeid med å utvikle et innføringsprogram for nye proster i OBDR, men dette er stilt i bero ut fra signaler om at bispemøtet arbeidet med det samme.

Våren 2015 fikk alle proster og tillitsvalgte kurs i HA/HTA. I november 2015 hadde Oslo bispedømme i samarbeid med bispemøtet ansvaret for gjennomføring av et 3 dagers prostekurs for Oslo, Hamar, Borg og Tunsberg bispedømmer med tema «strategisk ledelse». De omfattende endringene i 2015 med opphør av boplikten og arbeidstidsavtale for prestene har medført store ledelsesmessige utfordringer både for prostene og bispedømmeadministrasjonen i å bøte på frustrasjon og usikkerhet som disse endringene har skapt i presteskapet.

Retreater og åndelig veiledning

I løpet av 2015 deltok 31 prester på retreat og det tilsvarer en reduksjon på 3 i forhold til 2014, men er tilsvarende antallet fra 2013. Det er et uttrykt ønske fra Oslo biskop at prestene benytter seg av retreat og åndelig veiledning for å bl.a styrke forkynnelsen gjennom denne form for åndelig fordypning. Det ble i løpet av 2015 igangsatt et arbeid for å styrke åndelig veiledning i Oslo bispedømme og en styringsgruppen er etablert for å kvalitetssikre åndelig veiledning i bispedømmet. 3 prester tok imot tilbudet om åndelig veiledning i 2015 gjennom kontakt med bispekontoret. Vi har grunn til å tro at det er flere som benytter seg av veiledere som ikke tar betalt, ordnet selv gjennom direkte kontakt. Bispedømmets ordningen innebærer at det innvilges inntil 10 timer åndelig veiledning betalt av arbeidsgiver. Når de 10 timene er brukt kan en velge å søke om en vil benytte summen som bispedømmet gir til å støtte retreat, per i dag 3500 kr, til retreat eller åndelig veiledning.

Arbeidsveiledning (ABV)

Alle nyutdannede tilsatt i OBDR i 2015 er tilbudt og har tatt imot veiledning. De har også fått kurs ihht nye regler fastsatt av bispemøtet.

67 prester deltok i ABV grupper i løpet av 2015 fordelt på 9 grupper. Inkludert i de 9 gruppene er en egen lederveiledning for proster og en veiledningsgruppe for sykehjemsprester. De øvrige 7 gruppene har fått veiledning etter språkssystemisk tenkning med tilsvarende veiledning for veilederne. Oslo biskop vedtok i 2015 å åpne opp for flere typer veiledningstradisjoner enn den språkssystemiske som ble introdusert eksklusivt i 2011. Målet er at prestene i Oslo bispedømme skal få tilbud om arbeidsveiledningsgrupper der det gis god veiledning som møter deres behov. Målet har vært å etablere en ordning der de ulike fagmiljøene innenfor ABV sammen skal kunne bidra til å møte enda flere ansatte, der både refleksjon over egen praksis samt utvikling og fordypning kan få rom. Det er usikkert om vi oppnår dette eller om den faglige uenigheten og spenningen er for stor. Det vil i løpet av 2016 arbeides videre med å etablere en faglig bredere og kvalitetssikret arbeidsveiledning til beste for prestene i Oslo bispedømme.

Det gis individuell veiledning etter behov og 12 prester fikk det i løpet av 2015. Mentorordningen ivaretar særlig veiledning og oppfølging av nyansatte og 11 prester fikk slik oppfølging i 2015. Oslo

bispedømmekontor har administrert denne ordningen i fire år. Det er tatt initiativ til at den nå landsdekkende mentorordningen kan videreføres i regi av bispemøtet som har ansvaret for oppfølgingen av nyutdannede prester.

Sykefravær 2015 alle ansatte (administrasjon og prester)

	Egenmeldt		Legemeldt		Totalt		
	Dager	Pst	Dager	Pst	Dager	Pst	Pst 2014
Oslo	107	0,30 %	2117	5,3 %	2224	5,6 %	6,5
Døve	18	0,40 %	159	3,4 %	177	3,7%	8,4
Alle bdr	1044	0,30 %	15 080	4,40 %	16 125	4,7%	

Kilde: Etatstatistikken 2015. Alle bdr omfatter KR, døve og 11 bispedømmer

Resultat 2015: Målsettingen som ble nedfelt i IA avtalen for perioden 2015-2018 med et sykefravær lavere enn 4 % er ikke oppnådd. Det var en økning fra 2013 (5,3%) til 2014 (6,5%). Sykefraværet er gått tilbake igjen i 2015; Det totale sykefraværet er 5,6 %. Tallene omfatter både prester og administrasjon. For døveprostiet er de tilsvarende tall også redusert fra 2014 til 2015; fra 8,4% til 3,7%. Gjennomsnittstallene for øvrige bispedømmer inkludert Kirkerådet er til sammenligning 4,7%.

Det er fastsatt i IA-avtalen at det skal arbeides for å nå et sykefravær på 4 prosent fram mot 2018. Det er et ambisiøst mål gitt at det i 2014 lå på 6,5 prosent. Det ble i 2015 arbeidet systematisk med arbeidsmiljøet og det ble gjennomført en APU undersøkelse våren 2015. Undersøkelsen avdekket at det i noen prostier var store utfordringer knyttet til arbeidsmiljøet. Funnene ble fulgt tett opp og det ble gjennomført tiltak. Et tiltak var at det ble innkalt til en felles fagdag høsten 2015 om mobbing og trakkasering for tillitsvalgte og ledere i begge arbeidsgiverlinjer. Fagdagen ble meget vellykket og bidro til en bevisstgjøring om forholdet mellom konflikthåndtering og mobbing samt viktigheten av oppfølging og riktig rolleforståelse i handteringen. Sykefraværstatistikken følges opp på AMU-møtene fortløpende. Det er gledelig at sykefraværet er gått ned fra de høye tallene i 2014, men det er vanskelig å bedømme om tiltakene gjennomført i 2015 har hatt direkte innvirkning på at sykefraværet har gått ned.

Tiltak framover

Det arbeides videre med systematisk oppfølging av sykefravær og oppmerksomhet på arbeidsmiljøet.

3.4.5 Frivillighet

Det er et delmål i strategiplanen at menighetene skal arbeide systematisk med rekruttering og oppfølging av frivillige medarbeidere. I Østre Aker prosti er det satset på frivillighetsprosjekt, der kirken «bygges nedenfra». En legger vekt på å omdefinere kulturen «slik at frivillige ikke rekrutteres for å utføre arbeidsoppgaver som de ansatte ikke rekker over», men en vil skape en holdning blant ansatte om at de skal stille opp for de frivillige medarbeiderne og være bevisst på at også de frivillige er «Kristi kropp». Erfaringen er at frivillige som opplever seg sett og verdsatt, er de beste til å

rekruttere nye frivillige. Ved å bli utfordret skapes tilhørighet. «Dette viser hvordan det å bygge kirke nedenfra gjør kirken åpnere». ⁷

Kirken er avhengig av frivillig innsats. Samtidig bidrar frivillig innsats til større delaktighet og eierskap til kirkens liv. Frivillighet er derfor alltid tema i kontakt med menighetene og på biskopens visitaser. I 2018 er frivillighet satt opp som ett av bispedømmets satsingsområder.

Tiltak framover

Fortsette å løfte fram frivillig tjeneste i møte med menighetene. Videreformidle erfaringer fra prosjekt i Østre Aker prosti.

4 STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

Risikostyring

Oslo bispedømmeråd utarbeider risikovurderinger på alle vesentlige områder og som legges til grunn for planlegging og tiltak. Dette skjer særlig i forbindelse med utarbeidelse av årsplaner. Det foretas videre vurdering av konsekvens og sannsynlighet om målsetting ikke oppnås. De største kritiske faktorene er knyttet til at færre kirkemedlemmer bringer barna sine til dåp og at oppslutningen om kirkelige handlinger svekker kirkens karakter som en folkekirke. Videre er omorganisering og mulige bemanningsreduksjoner innen prostiene en risikofaktor i forhold til slitasje på medarbeidere og menigheter.

Det er i 2015 foretatt fornyet vurdering av mislighetsrisiko inn mot 11 aktivitetsområder i vår virksomhet. I forhold til områder som kontantkasser, kredittkort, reiser, finansforvaltning og eiendeler har vi lav eller ingen aktivitet. Som arbeidsgiver for presteskaper er personalforvaltning kjernevirksomheten og nærmere 94% av prestebudsjettet er midler knyttet til personalkostnader. Lønnsområdet har i utgangspunktet størst iboende risiko for feil fordi registreringsmengde og detaljeringsgraden er stor. Følgelig blir dette området også viktigste område for risikovurdering. Det er vår vurdering at risikoen for misligheter er lav da det foreligger rutiner og kontroller som fanger opp avvik. Vi vurderer at risikoen mer er knyttet til feil enn misligheter.

Likestilling

Antall faste prestestillinger fordelt på kjønn					
	Kvinner	Menn	Totalt	% K	2014
Oslo	69	84	153	45 %	44 %
Nasjonalt	400	894	1 294	31 %	30 %

Andelen faste prestestillinger som innehas av kvinner er nå 45 %. Det er således ganske jevn fordeling mellom kvinner og menn blant fast tilsatte prester i Oslo bispedømme.

Kvinneandelen i lederstillinger (prost/biskop) er fortsatt 37,5% og dette er bedre enn landet for øvrig.

⁷ Eleanor Brennass rapport «Frivillighet og frivillige»

KJØNNBALANSE, FORDELT PÅ STILLINGSGRUPPER I ADMINISTRASJONEN								
ÅR	Ledere		Rådgivere		Konsulenter		Totalt	
	Ant	Kvinner %	Ant	Kvinner %	Ant	Kvinner %	Ant	Kvinner %
2013	4	75 %	15	67 %	2	100 %	21	71 %
2014	4	75 %	16	63 %	2	100 %	22	68 %
2015	4	75 %	15	67 %	2	100 %	21	71 %

Oslo bispedømme har høy kvinnelig andel i alle kategorier, og kjønnsbalansen er tilnærmet uendret. 75% av lederstillingene (stiftsdirektør/avdelingsledere) innehas av kvinner.

Kvinneres gjennomsnittslønn i prosent av menn - prestedtjenesten					
	Prost	Sokneprest	Kapellan	Andre	Totalt
2014	103 %	97 %	102 %	97 %	95 %
2015	101 %	96 %	102 %	98 %	98 %

Gjennomsnittslønnen for kvinner i prosent av menns er nå 98 %. Dette er noe bedre enn landsgjennomsnitt (97%) og en bedring i forhold til 2014.

Kvinneres gjennomsnittslønn i prosent av menn – bispedømmekontoret					
		Ledere	Rådgivere	Konsulenter	Totalt
Oslo	2014	108 %	97 %		99 %
Oslo	2015	110 %	99 %		101 %
Nasjonalt	2015	97 %	97 %	101 %	91 %

Lønnsforskjellen mellom kvinner og menn ved bispedømmekontoret er liten. Med kvinnelig stiftsdirektør er det naturlig at kvinnene er høyere avlønnet enn gjennomsnittet av ledere.

HMS – arbeidsmiljø

Sykefravær år 2015	Egenmeldt		Sykemeldt		Totalt 2015		Tot -14 Fravær %	Kjønnsfordeling	
	Sykedg	Fravær %	Sykedg	Fravær %	Sykedg	Fravær %		K	M
Oslo bd	107	0,3 %	2117	5,3 %	2224	5,6 %	6,5 %	6,5 %	4,8 %
Døveprosti	18	0,4 %	159	3,4 %	177	3,7 %	8,4 %	4,2 %	3,3 %
Alle bdr	1 044	0,3 %	15 080	4,4 %	16125	4,7 %		6,5 %	3,7 %

Tabellen viser sykefravær blant alle faste ansatte i administrasjon og presteskap. Det totale sykefraværet er redusert fra 6,5% i 2014 til 5,6% i 2015 og har nærmet seg landsgjennomsnitt. Vi viser til kommentarer i kapittel 3.

Kjønnsfordeling: deltid, sykefravær, foreldrepermisjoner						
Alle ansatte	Legemeldt		Deltid		Foreldrepermisjon	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
OSLO						
2015	6,1 %	4,6 %	13,5 %	4,4 %	5,3 %	1,1 %
Landet	6,0 %	3,5 %	11,8 %	5,6 %	3,0 %	0,8 %

Sykefraværsprosenten har i forhold til 2014 gått ned for begge kjønn. Kvinneres andel av sykefraværet er høyere enn for menn men ligger på landsgjennomsnitt. Dette gjelder særlig blant deltidsansatte.

Det er imidlertid få deltidsansatte slik at et sykefravær gir store utslag i prosent. Sykefraværet ble fulgt opp systematisk i 2014 med arbeidsplassundersøkelser og med særskilt oppmerksomhet på årsaksforholdene knyttet til sykefravær blant kvinner.

I 2015 hadde 9 kvinner og 5 menn foreldrepermisjoner.

Fellesføring - tidstyver

Regjeringen har fokus på forenkling og effektivisering i statlig forvaltning. Målet er «en enklere hverdag for folk flest» og statlige virksomheter er bedt om å identifisere og fjerne tidstyver. Det vil være kjent at kirken er organisert gjennom to arbeidsgiverlinjer. Prestetjenesten har sin egen styrings- og ledelsesstruktur mens øvrige ansatte og virksomheten ellers er underlagt soknets organer. Oslo bispedømmeråd er arbeidsgiver for prestene og tilhører den førstnevnte linjen. Kirkens interne organisering med to arbeidsgiverlinjer representerer en stor tidstyv med tanke på samordning innen personalområdet og utforming av en felles strategi for Oslo bispedømme.

I tillegg til å peke på denne utfordringen har vi i vår rapport til Kulturdepartementet meldt at tidstyver særlig er knyttet til dataintegring, årsstatistikk, offentlige anskaffelser og innleie av tjenester. I forhold til kontorets drift vil vi vurdere om endret avdelingsstruktur kan være formålstjenlig. I de seneste årene er mye av arkiv- og postfunksjonen blitt digitalisert slik at andel brevpost er redusert. Generelt vil vi peke på at virksomhetsoverdragelsen i 2017 åpner for en forenklet kirkestruktur som kan gi mer rasjonell bruk av midler og mer effektiv drift.

For 2015 har departementet bedt virksomhetene i fortsettelsen av dette arbeidet å særlig være oppmerksomme på tidstyver som berører sluttbrukerne. Som arbeidsgiver for prestene er våre brukere primært våre ansatte og har således i liten grad «publikum foran skranken». Våre nye nettsider i 2016 vil være et godt bidrag til mer tilgjengelig informasjon om vår virksomhet for «publikum» og ansatte. I samarbeid med fellesrådene arbeider vi for at kirkens tjenester skal bli lett tilgjengelig for alle i forbindelse med dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd.

Revisjonsoppfølging

Riksrevisjonen hadde ikke vesentlige merknader til Oslo bispedømmeråd for regnskapsåret 2014. Riksrevisjonen har i sin revisjonsberetning 8.juni 2015 konkludert med at årsregnskapet 2014 for Oslo bispedømmeråd er utarbeidet i samsvar med regelverk for statlig økonomistyring i Norge. Riksrevisjonen har pr. d.d ikke avsluttet revisjonen av Oslo bispedømmeråds årsregnskap 2015. Endelig revisjonsberetning vil foreligge i mai.

Basert på materiale om internkontroll innhentet fra alle bispedømmerådene høsten 2015 har Riksrevisjonen informert Kulturdepartementet om at ikke alle har tilfredsstillende skriftlige rutinebeskrivelser. Vi har på denne bakgrunn valgt å gjennomgå våre rutinebeskrivelser og dokumentasjon for kontroller for å sikre kvaliteten på lønns- og økonomiområdet.

5 VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER

Strategi for Oslo bispedømme 2015 – 2018 angir satsingsområder for kirken i Asker, Bærum, Oslo og det landsdekkende Døveprostiet. Under visjonen **Mer himmel på jord** har Oslo bispedømme fire hovedmål for perioden:

1. Flere deltar i gudstjenesten og møter Gud i fellesskapet
2. Flere søker dåp og trosopplæring
3. Folkekirken engasjerer seg i samfunnet
4. Flere får lyst til å arbeide i kirken

Nedgangen i **antall døpte** representerer en alvorlig utfordring for folkekirken. Sammenlignet med landet for øvrig er nedgangen størst i Oslo. **Dåp** er derfor satsingsområde nummer én gjennom hele perioden. Det langsiktige arbeidet med å snu trenden må fortsette. Utviklingen kan være uttrykk for dyptgående endringer i religiøs praksis som på sikt er kritisk for folkekirkens fremtid.

Skoleåret 2016/17 blir **ungdomsår** i Oslo bispedømme. Dette skal synliggjøre bispedømmets satsing på barn og unge, gjennom sentrale og lokale arrangement. Fagdag for vigslede medarbeidere inngår i denne rammen. Det arbeides kontinuerlig med **kompetanseutvikling** for alle ansatte, for presteskaper ble det vedtatt ny plan i 2015.

Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som en **folkekirke**; jfr Prop 1S 2015-2016. Nøkkeltall om medlemskap og oppslutningen om kirkelige handlinger vil derfor trolig få økt betydning i fastsettelse av rammebetingelser for kirken. Oslo bispedømme trenger å bli bedre både på innhenting, kvalitetssikring og analyse av statistiske data. Feilkilder må identifiseres, da vi har erfart at det kan gi store utslag.

Kirkevalget ble for første gang gjennomført med to alternative lister. Åpen folkekirke fikk flertall i Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet. Endret sammensetning av bispedømmeråd og Kirkemøte vil gjenspeiles i kirkepolitiske veivalg for Den norske kirke.

Det arbeides med en **forvaltningsreform for et tydelig skille mellom kirke og stat**. Den norske kirke vil som følge av foreslåtte endringer i Kirkeloven mest sannsynlig bli opprettet som eget rettssubjekt fra 2017. **Virksomhets- og arbeidsgiveransvaret** for prestene og de ansatte i Kirkerådet og bispedømmeadministrasjonene er planlagt overført til det nye kirkelige rettssubjektet. Et omfattende omstillingsarbeid er på gang, med de muligheter og utfordringer dette gir. Valg av fellesløsninger innen lønn, personal og regnskap vil få størst direkte innvirkning for ansatte i administrasjonen. Arbeidsmengden for ansatte ved bispedømmekontorene har økt markant som følge av omstillingene og vil med stor sannsynlighet vedvare kommende år.

Regjeringen har i sin politiske plattform sagt at de vil utarbeide en **helhetlig lov om tros- og livsynssamfunn**. Denne loven kan også gi endrede rammebetingelser for Den norske kirke når den foreligger.

Opphør av **boplikt og nye arbeidstidsavtaler for prestene** ble vedtatt i 2015. Dette innebærer omfattende endringer i rammevilkårene for prestatjenesten. Dertil kommer også et betydelig merarbeid for proster og bispedømmeadministrasjon med tanke på implementering og oppfølging. Et mer grunnleggende spørsmål er om endringene på sikt vil få konsekvenser for prestatjenestens innhold, lokale forankring og arbeidet i menighetene.

Et tydelig skille mellom staten og kirken kan også representere en usikkerhet med tanke på fremtidig finansiering av kirken. En svekket økonomi i **kommunesektoren** representerer allerede i dag en utfordring for kirkens tilstedeværelse i lokalmiljøene. Bispedømmerådet er bekymret for

fellesrådenes økonomi og derav fellesrådenes evne til å bidra med ressurser til vedlikehold av kirkene og ressurser til bemanning og gudstjenester. Oslo bispedømme har de siste årene hatt god økonomistyring og stabil bemanning. Endrede rammevilkår for prestedtjenesten har imidlertid ført til økte lønnsutgifter og derav behov for å redusere antall stillinger.

Endringer i kommunestrukturen er av betydning for den kirkelige organisering. Vi er kjent med at det pågår drøftinger mellom Asker, Bærum, Hurum og Røyken kommuner om sammenslåing. I arbeidet med ny kirkeordning frem mot 2020 vil kommunereformen kunne bli en viktig premissleverandør. Endringene i kommunesektoren vil også kunne få konsekvenser for det som i dag er den kommunale finansieringen av kirken.

Et endret kirkelandskap og det store antallet migrantmenigheter i Oslo bispedømme tilsier at biskop og bispedømmeråd må ha fokus på å **videreutvikle felleskirkelige arenaer** og sammen med fellesrådene praktisk legge til rette for at kristne fra andre kulturer kan få kirkerom og egnede møteplasser. Den politiske situasjonen i Europa og Norden med økende ekstremisme utfordrer Den norske kirke til å intensivere og prioritere **dialogarbeid** lokalt, regionalt og nasjonalt.

6 ÅRSREGNSKAP

Ledelseskomentarer

Årsregnskapet utgjør del VI i årsrapporten til Kulturdepartementet. Oslo bispedømme er underlagt Kulturdepartementet og fører regnskapet i henhold til kontantprinsippet. Det vises til prinsippnoten.

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra Kulturdepartementet. Vi mener årsregnskapet gir et dekkende bilde av bispedømmets disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Oslo bispedømme har i 2015 samlet disponert tildelinger på utgiftssiden kr 188,5mill. I beløpet inngår kr 138,1 mill til post 01 som skal dekke driftsutgiftene til prestedtjenesten, bispedømmerådet og biskop. Bevilgning til det landsdekkende døveprostiet inngår også i post 01. Tilskudd (post 075) kr 42,5 mill omfatter trosopplæring, diakoni- og undervisning samt støtte til kirkelige og musikalske aktiviteter i Oslo domkirke. I samlet disponering inngår også post 21 spesielle driftsutgifter som bl.a. omfatter sykehjemsprester (finansieres av Oslo kommune).

Artskontorapporteringen viser at brutto utgifter til drift og investeringer (eksklusiv tilskudd) var kr 147 mill i 2015. 88 % av utgiftene gjelder utbetalinger til lønn og sosiale utgifter som beløp seg til brutto kr 129,2mill i 2015. Netto utgjør utgifter til drift og investeringer kr 137mill.

Øvrige driftsutgifter utgjør kr 17,7mill mot kr 17,1 mill året før; kfr note 3. I disse utgiftene er kostnader til husdrift/husleie største post med kr 5,3mill. Leieavtalen om bispegården med Statsbygg utgår ultimo 2019. Kjøp av konsulenttjenester er utgiftsført med kr 3,75mill. I dette beløpet inngår bl.a honorarer til arbeidsveiledning, flytteoppdrag, juridiske honorarer, tjenestekjøp knyttet til kultursatsingen Påske&Pasjon, forskningskjøp og bidrag til Kirkelig dialogsentre.

Målt mot tildeling hadde Oslo bispedømme i 2015 et samlet merforbruk for post 01 på kr 92.000 eller 0,07%. Merforbruket har oppstått i presteregnskapet hvor budsjettoverskridelsen utgjorde vel kr 1,2

mill eller 1,2%. Mye av overskridelsen skyldes manglende kompensering av påførte lønnskostnader og arbeidsgiveravgift oppstått som følge av avvikling av prestenes boligordning. Merforbruket i presteregnskapet er likevel i overveiende grad innekket gjennom mindreforbruk i døveprostiet og i kirkelig administrasjon.

Forvaltning og utbetaling av tilskudd skjer i overenstemmelse med forvaltning av tilskuddsordninger; kfr kapittel 6 i bestemmelser om økonomistyring i staten. Det er utbetalt tilskudd kr 42,3mill mot kr 41,3 mill i 2014. Målt mot tildeling har post 075 et mindreforbruk på kr 242.000 eller 0,57%.

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Oslo bispedømme. Innledende revisjonshandlinger for 2015 har startet, men årsregnskap 2015 er ikke ferdigrevidert. Revisjonsberetningen vil foreligge innen 31.mai 2016. Beretningen er unntatt offentligheten fram til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen, men vil bli publisert på Oslo bispedømmes nettsider så snart dokumentet er offentlig.

Oslo, 22.februar 2016

Oslo bispedømme, Den norske kirke

Harald Hegstad
bispedømmerådets leder 2015

Elise Sandnes
stiftsdirektør

Prinsippnote

Årsregnskap for Oslo bispedømme er utarbeidet og avlagt etter retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»), fastsatt 12.desember 2003 med endringer, senest 18.september 2013 og som trådte i kraft fra 2014. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og tilleggskrav fastsatt av Kulturdepartementet.

Oppstillingen av **bevilgningsrapporteringen** omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet.

Oppstillingen av **artskontorrapporteringen** har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- Regnskapet følger kalenderåret
- Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med bruttobeløp
- Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 om hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen « *Netto rapportert til bevilgningsregnskapet* » er lik i begge oppstillingene.

Alle statlige virksomheter er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapportering

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Oslo bispedømme har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Oslo bispedømme har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser Oslo bispedømme står oppført med i statens kapitalregnskap. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stillt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

Artskontorrapportering

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Oslo bispedømme har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Oslo bispedømme har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges bank. Tildelinger skal ikke inntektsføres og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen. Mellomværendet med statskassen utgjør kr 8,5 mill; kfr note 8. Forskjeller mellom avregning og mellomværende med statskassen utgjør kr 6.000.

Vedlegg

Regnskapsoppstilling med noter